

LEKCIJA 1

Ključni tekst: Jeremija 9,24

Središte proučavanja: 2. Timotiju 3,15–17.

Prvi deo: Pregled

Svakog semestra, na početku svojih biblijskih časova, profesor bi svoje učenike potakao na razmišljanje jednostavnim, ali izazovnim, pitanjem: „Koje je najvažnije pomoćno sredstvo koje imate za razumevanje Biblije?“ Učenici su ponudili sve ono za šta su smatrali da bi mogao biti najbolji odgovor: „biblijski rečnici“, „molitva“, „Sveti Duh“, „poznavanje biblijskih jezika (hebrejski, grčki)“, „biblijski softver“ itd. Nakon što je saslušao sve njihove odgovore, profesor im je rekao da, iako su sve ove stvari, zaista, nesumnjivo od pomoći, postoji jedno sredstvo koje nisu pominjali, a koje je njihov resurs najvažniji od svih: vreme.

Neosporno je da je najvažnije oruđe koje je potrebno kada se pristupa Svetom pismu ono kojeg, kako se često čini, imamo najmanje: vreme. Kada smo spremni i voljni da uložimo vreme u poduhvat proučavanja Biblije, to nas onda navodi da razmislimo o sledećem pitanju: Kako čitamo Bibliju? Odnosno, koja su to načela koja bi trebalo da nas vode na putu traganja i razumevanja ove Knjige?

Temе: Ove sedmice ćemo obraditi deset principa koji su značajni pri čitanju biblijskih proročkih tekstova. Prvih pet principa će se fokusirati na sam tekst: iskreno čitanje (kao novi tekst), pažljivo čitanje (kao važan tekst), čitati ga kao estetski doživljaj (kao prelep tekst), kontekstualno čitanje (u okviru njegovog biblijskog okruženja) i intertekstualno čitanje (u svetlu drugih biblijskih odlomaka).

Sledećih pet principa čitanja će se usredsrediti na naš odgovor na poruku koju tekst ima, kako bismo bili sigurni da zaista čujemo Reč Božju: duhovni uvid pri čitanju teksta (kao nadahnutog teksta), pronicljivo čitanje (kao teškog teksta), zajedničko čitanje (kao teksta za zajednicu), čitanje radi promene života (kao tekst koji otkriva delovanje u našem životu) i čitanje u etičkom smislu (za odgovorno tumačenje).

Biblijski tekst je osnova svake rasprave o biblijskim proročanstvima. Stoga bi prva namera čitaoca trebalo da bude da, kada čita biblijski tekst nekog proročanstva, gaji u sebi duh koji istražuje.

1. *Iskreno čitanje.* Pročitajte tekst kao da je potpuno nov tekst koji ne razumete. Zanimljivo je da je i sam Danilo počeo da razume svoje proročanstvo (*Danilo 9,2*) tek pošto je prepoznao da ga nije razumeo: „ali niko ne dozna“ (*Danilo 8,27*). Ljudi su, kaže nam Biblija, po prirodi „u tami“ (*Jovan 1,5*). Zaista, najčešće iskušenje kada pristupimo biblijskom proročanstvu jeste da verujemo da razumemo njegovu poruku, čak i pre nego što pročitamo tekst. Dakle, mi namećemo svoju misao tekstu (*eisegesis*), umesto da dozvolimo tekstu da govori sam za sebe (*exegesis*). To je slučaj kada čitamo biblijska proročanstva iz ugla sopstvenog rasuđivanja ili u svetlu događaja koji se dešavaju u našem vremenu.

2. *Pažljivo čitanje.* Biblijsko proročanstvo sadrži značajne informacije o sudbini sveta i važne istine o spasenju (2. *Timotiju 3,15–17*). Biblijski proroci su pažljivo birali svoje reči i način izražavanja kako bi preneli svoju nadahnutu viziju. Zato čitajte tekst polako, obraćajući veliku

pažnju na njegove reči. Pročitajte ga nekoliko puta kako biste bili sigurni da ništa nije propušteno u čitanju teksta. Dakle, „pronaći ćemo žive izvore koji izbijaju tamo gde nemarni čitalac vidi samo pustinju“ – Elen G. Vajt, *Vaspitanje*, 191. str. originala. Bolje je uvideti da nešto ne razumete, nego da se zadovoljite plitkim ili lažnim razumevanjem teksta.

3. *Čitanje kao estetski doživljaj*. Književne forme teksta (njegova struktura, njegovi paralelizmi) će pomoći u dešifrovanju poruke proročanstva. Danilovo proročanstvo o liku, u poglavlju Danilo 2, razjašnjeno je njegovom paralelom sa Danilovim proročanstvom o četiri zveri u poglavlju Danilo 7. Takođe postoje paralele između proročanstava u knjizi Danila i u knjizi Otkrivenja. Pogledajte sledeću tabelu u kojoj je apokaliptička vizija u poglavljima Otkrivenje 13–14 paralelna, u mnogim aspektima, sa proročanstvom iz poglavlja Danilo 7, koje je takođe paralelno sa proročanstvom iz tekstova u poglavlju Danilo 8, na sledeći način:

Danilo 7

Zveri iz mora (Danilo 7,1–3)

Lav (Danilo 7,4)

Medved (Danilo 7,5)

Ris (Danilo 7,6)

Zver sa 10 rogova (Danilo 7,7)

Uzurpirajuća moć (Danilo 7,8)

Dan pomirenja

(Danilo 7,9–12/Danilo 8,14)

Sin čovečiji (Danilo 7,13.14)

Otkrivenje 13–14

Zver iz mora (Otkrivenje 13,1a)

Zver sa 10 rogova (Otkrivenje 13,1b)

Ris (Otkrivenje 13,2a)

Medved (Otkrivenje 13,2b)

Lav (Otkrivenje 13,2c)

Uzurpirajuća moć (Otkrivenje 13,3–18)

Poruke tri anđela

(Otkrivenje 14,1–13)

Sin čovečiji (Otkrivenje 14,14–16)

Prikazane paralele pokazuju da nebeski Dan pomirenja/Dan očišćenja, u poglavljima Danilo 7 i 8, odgovara zemaljskom objavljivanju poruka tri anđela u Otkrivenju 14 i odvija se u isto vreme.

4. *Kontekstualno čitanje*. U svom istorijskom kontekstu, događaj kada su se severna vavilonska vojska i južnoegipatska vojska susrele kod Karhemisa (*uporedi Danilo 1,1 sa tekstom Jeremija 46,2*), prorok Danilo će u 11. poglavlju koristiti kao prikaz za svoje proročanstvo o eshatološkim ratovima između severnog i južnog cara. U književnom kontekstu, činjenica da je poglavlje Danilo 7 napisano na aramejskom, koji je bio zajednički jezik za komunikaciju tog vremena, dok je poglavlje Danilo 8 napisano na hebrejskom, jeziku Izrailja, ukazuje na to da se proročanstvo iz Danila 7 fokusira na zemljaska carstva i da ima univerzalni uticaj, dok se proročanstvo iz poglavlja Danilo 8 fokusira na Božji narod i ima duhovni uticaj.

5. *Intertekstualno čitanje*. S obzirom na to da je proročki tekst sam sebi tumač, neophodno je tražiti značenje teksta prvenstveno iz samog teksta. Ovaj pristup je takođe ukorenjen u osnovnom principu koji je postavila Elen G. Vajt, kao odjek na princip reformatora Martina Lutera: „Pismo tumači Pismo, pri čemu je jedan pasus ključ za druge odlomke“ – *Evangelizam*, str. 581. originala. Na primer, povezanost ovna i jarca u Danilu 8, pored mnogih jezičkih veza sa poglavljem 3. Mojsijeva 16, sugeriše da se proročanstvo iz Danila 8 odnosi na Dan pomirenja.

Usmerenost na lični odgovor:

Kvalitet nečijeg proučavanja proročanstava zavisi i od načina razmišljanja osobe koja pristupa tekstu.

1. *Duhovni uvid pri čitanju teksta.* Sveto pismo je nadahnuo od Boga. Stoga je logično da, kako bi se u potpunosti i istinski shvatio određeni tekst, mora biti uključen duhovni faktor, „jer treba duhovno da se razgleda“ (1. Korinćanima 2,14). Praktično, ova ideja znači da vera i molitva predstavljaju važne faktore uspeha u egzegetskom pristupu. Molitva će u proučavanje doneti čudo Božije intervencije. Imati veru da je Bog nadahnuo biblijski tekst određenog proročanstva i verovati da će se proročanstvo ispuniti, daće umu sposobnost da vidi njegovo ispunjenje tamo gde drugi neće videti ništa.

2. *Pronicljivo čitanje.* Izazov razumevanja nadahnutog teksta zahteva našu marljivost i mukotrpan trud. Propovednik je ovaj napor definisao rečima: „taj mučni posao dade Bog sinovima ljudskim da se muče oko njega“ (Propovednik 1,13). Glagol „razumeti“ je ključna reč u Danilovoj knjizi (pojavljuje se 15 puta). „Nego ko se hvali, neka se hvali tijekom što razumije i poznaje mene da sam ja Gospod“ (Jeremija 9,24). Drugim rečima, poznavanje Boga je krajnji cilj mudrosti.

3. *Zajedničko čitanje.* Kao što je biblijski tekst određenog proročanstva došao do nas kroz svedočanstvo zajednice Božjeg naroda, to proročanstvo je takođe predodređeno za zajednicu Božjeg naroda. Iako proučavanje Reči Božje ne isključuje stvaralački doprinos pojedinca, ono uključuje i drugu braću i sestre po veri. Kada Bog govori, On se uopšteno obraća svom narodu kao bogoslužbenoj zajednici: „Čuj, Izrailju“ (5. Mojsijeva 6,4). Danilo predviđa da će, na kraju vremena, „mnogi“ (tj. Božji narod, „razumni“) „razumeti“ (Danilo 12,10).

4. *Čitanje radi promene života.* Ako nas Sveto pismo ne promeni i ne utiče na naš život, nećemo ga razumeti. Da bismo to ilustrovali, bilo bi dobro da razmotrimo priču o jednom evropskom trgovcu u Africi koji je zadirkivao svog afričkog slugu zato što je čitao Bibliju: „Zašto čitaš Bibliju?“ Trgovac je zatim dodao: „To je samo gomila bajki“. Afrički sluga je odgovorio: „Da nisam čitao Bibliju, već bih te odavno pojeo“. Ova lekcija sadrži važno načelo o moćnom dejstvu Reči Božije, za koju se kaže: „Jer je živa riječ Božija, i jaka, i oštija od svakoga mača oštra s obje strane“ (Jevrejima 4,12). Dakle, proročka Reč Božija je takva da može ne samo da oštro preseče grehe naših neprijatelja i tlačitelja, već može da govori ili svedoči i „protiv“ nas samih (Jeremija 28,8).

5. *Čitanje u etičkom smislu.* Nažalost, biblijska proročanstva su se često koristila da bi se podržalo ljudsko bezakonje. Rasističke teorije, koje su promovisale ideju superiornosti bele rase nad crnom u cilju opravdavanja aparthejda i ropstva, bile su zasnovane na iskrivljenom shvatanju proročanstva iz stiha 1. Mojsijeva 9,25. Antisemitizam, koji je doveo do pogroma i krstaških ratova i koji je odigrao značajnu ulogu u ubistvu šest miliona Jevreja, bio je zasnovan na pogrešnom tumačenju biblijskih proročanstava i razvijan na osnovu njih (Danilo 9,24). Kroz istoriju, zlostavljanja i zločini nad ženama u privatnom porodičnom okruženju često su pravdani pozivanjem na proročanstvo iz teksta 1. Mojsijeva 3,16. Dok proučavamo Božju proročku Reč u ovom kvartalu, dozvolimo nadahnutom Pismu da preuzme potpunu kontrolu nad našim umom i našim srcima, „za poučavanje u pravdi“ (2. Timotiju 3,16).

Treći deo: Primena u životu

Primenite pouke iz ovonedeljne lekcije na pitanja u nastavku, fokusirajući se na tekstove 2. Timotiju 3,15–17.

Usmerenost na tekst:

1. Koje su ključne reči u 2. Timotiju 3,15–17?
2. Razmislite i razgovarajte o važnosti sledećih reči: „Sveto pismo“, „mudro“, „dato“, „potpuno“.
3. Zašto proučavanje Svetog pisma podstiče kreativno razmišljanje?
4. Kakva je struktura ovog teksta?
5. Koji je kontekst ovog odlomka?
6. Pronađite još dva biblijska teksta sa istom temom.
Na primer, *Psalam 119,97–104* i *Jovan 5,39*. Identifikujte paralele između ovih tekstova i uporedite njihove teme. Koliko su ovi tekstovi isti ili različiti?

Usmerenost na lični odgovor:

1. Koje se reči u 2. Timotiju 3,15–17 odnose na važnost i neophodnost pristupanja proučavanju Pisma sa poštovanjem? Na primer, razmislite i diskutujte o sledećim rečima: „Sveto pismo“ (podrazumeva potrebu za duhovnim pristupom), „dato“ (dar od Boga), „nadahnuće“ (rad Svetog Duha).
2. Koje reči u tekstu upućuju na potrebu za promišljenim čitanjem? Na primer, razmislite i razgovarajte o sledećim rečima: „znati“ (kognitivna funkcija; informacije za učenje), „mudro“ (vežbanje razmišljanja), „poučavanje“ (sposobnost da se dobiju uputstva i nauče nove lekcije).
3. Koje reči se odnose na potrebu za zajedničkim čitanjem?
Na primer, razmislite i razgovarajte o sledećim rečima: „od malena“ (uključivanje roditelja), „popravljanje“ (uključivanje roditelja i nastavnika), „dobro delo“ (nešto učinjeno za ljude koji su u potrebi).
4. Koje reči se odnose na potrebu primene teksta u ličnom životu? Na primer, razmislite o sledećim rečima i razgovarajte o njima: „koja te mogu umudriti“ (izoštava nečiji osećaj za razlučivanje i lično rasuđivanje). Koje reči se odnose na potrebu za etičkom osetljivošću? Na primer, razmislite i razgovarajte o sledećim rečima: „za poučavanje u pravdi“ (razvija sposobnost da se razazna šta je ispravno).

LEKCIJA 2

Ključni tekst: Jovan 1,29

Središte proučavanja: 1. Mojsijeva 22,1–18; Jovan 3,16.

Prvi deo: Pregled

Prva knjiga Biblije, 1. Mojsijeva, sadrži temeljne istine koje obuhvataju srž spasonosne i proročke poruke Svetog pisma. Od kosmičke priče o Stvaranju (1. Mojsijeva 1–2), u kojoj je Bog pretvorio kaos i prazninu u život, do priče o Josifu, u kojoj je Bog doveo do iskupiteljskog epiloga nakon zlih postupaka (1. Mojsijeva 50,20), knjiga 1. Mojsijeva svedoči o Božijem planu spasenja. U sredini 1. Mojsijeve, priča o vezivanju Isaka radi žrtvovanja (1. Mojsijeva 22,1–18) postavlja osnovne ideje ovog božanskog plana.

U ovonedeljnoj lekciji otkrićemo različite teme u Božjem planu spasenja koje proizlaze iz dramatične priče *Akedah* („vezivanje Isaka“). Prva tema je „ljubav“, iz koje proizilaze sva ostala Božija dela.

U ovoj priči, hebrejska reč *'ahab*, „ljubav“, prvi put je upotrebljena u Bibliji, konkretno, u Božjem govoru koji se odnosi na očinsku ljubav (1. Mojsijeva 22,2).

Druga *Akedah* tema je izražavanje ljubavi Božije kroz žrtvu Njegovog Sina, koju Isak nagoveštava u identifikaciji sa jagnjetom (1. Mojsijeva 22,7–10). Treća tema je stvarna manifestacija Božje ljubavi u istoriji, konkretno, u velikom sukobu koji će staviti „seme“ u sukob sa zmijom i završiće se pobedom „semena“ nad zlom i smrću. Ovaj događaj je izražen u neočekivanom pojavljivanju „ovna“ (1. Mojsijeva 22,13), koji predočava eshatološki događaj Dana pomirenja.

Drugi deo: Komentar

Ljubav Božija

Nemoguće je razumeti Božju ljubav, jer je nemoguće „razumjeti... što je širina i dužina i dubina i visina, i poznati pretežniju od razuma ljubav Hristovu“ (*Efescima 3,18.19*). Činjenica da se glagol *'ahab*, „ voleti“, prvi put pojavljuje u Svetom pismu u vezi sa ljubavlju oca – Avramovom ljubavlju prema Isaku, njegovom „jedincu“ (1. Mojsijeva 22,2) – jeste značajna činjenica. Upravo u konkretnom kontekstu Avramove ljubavi prema njegovom jedinom sinu trebalo je da se „testira“ i tako otkrije kvalitet Avramove ljubavi prema Bogu (1. Mojsijeva 22,1; uporedi sa 1. Mojsijeva 22,12).

Ali nije samo Avramova ljubav prema Bogu trebalo da bude testirana i otkrivena. Tokom Avramovog ličnog iskustva, njemu je otkrivena i Božja ljubav. Avram je, dakle, razumeo dubinu Božje ljubavi. Kako Elen G. Vajt objašnjava: „Bog mu je zapovedio da žrtvuje svog sina. Agonija kroz koju je prolazio u toku mračnih dana svog strašnog iskušenja bila je dozvoljena da bi utemeljen na ličnom iskustvu shvatio bar nešto od veličine žrtve koju je beskrajni Bog prineo za čovekovo otkupljenje... *Može li se pružiti neki jači dokaz beskrajnog Božjeg saučešća i Njegove ljubavi?*“ – *Patrijarsi i proroci*, 154. str. originala, italik dodat.

Bog nije dao Avramu filozofsko, teološko ili psihološko objašnjenje svoje ljubavi. Bog je odlučio da dozvoli Avramu da izdrži (na svom konačnom nivou) ono što je Bog trebalo da izdrži (na svom „beskonačnom“ nivou). Ovu paralelu između Avrama, koji je prineo svog „sina

jedinca“, koga je voleo, i Boga, koji je ponudio svog jedinorođenog Sina, koga On, „Otac voli“ (*Jovan 5,20*), Jovan podržava kada koristi isti jezik (intertekstualnost) u svojoj definiciji „ljubavi“: „Jer Bogu tako omilje svijet da je i sina svojega jedinorodnoga dao, da nijedan koji ga vjeruje ne pogine, nego da ima život vječni“ (*Jovan 3,16; uporedi sa 1. Jovanovom 4,9*).

Jagnje Božje

Jovan koristi naziv „jagnje Božje“ da identifikuje Isusa: „A sutradan vidje Jovan Isusa gdje ide k njemu, i reče: gle, jagnje Božije koje uze na se grijehe svijeta“ (*Jovan 1,29; uporedi sa Jovan 1,36*). Zanimljivo je i značajno da se pominjanje „jagnjeta“ prvi put pojavljuje u Svetom pismu u kontekstu priče o vezivanju Isaka, što se odnosi na žrtvu paljenicu (*1. Mojsijeva 22,7*). Nije, međutim, prvi put da se jagnje koristi kao žrtva. Avelj je sigurno prineo jagnje za žrtvu paljenicu (*1. Mojsijeva 4,4; uporedi sa 4. Mojsijeva 18,17*). Ali to je prvi put da se reč „jagnje“, konkretno pominje. To je takođe jedini odlomak hebrejske Biblije u kojem je reč *šê*, „jagnje“, određena. Svi drugi odlomci Svetog pisma koji sadrže ovu reč koriste je u neodređenom smislu. Ovaj jedinstveni slučaj svedoči o posebnoj i jedinstvenoj primeni. Isak (sa Avramom) se odnosi na jedinstveno jagnje koje prevazilazi sva ostala.

Činjenica da je reč „jagnje“ Jovan upotrebio u svom Jevanđelju (*Jovan 1,29.36*), a posebno u Otkrivenju (23 puta), u određenom smislu, sugerije da Jovan aludira na „jagnje“ iz Isakovog pitanja „Gde je jagnje?“ (*1. Mojsijeva 22,7*). Ovaj intertekstualni odnos nam omogućava da pretpostavimo da se Isakovo „jagnje“ odnosi na Sina Božijeg, kako ga razume Jovan. Ovakvo tumačenje je, zapravo, potvrđeno u Avramovom odgovoru na Isakovo pitanje: „Bog će se, sinko, postarati za jagnje sebi na žrtvu“ (*1. Mojsijeva 22,8*).

Konstrukcija početne fraze Avramove izjave u tekstu *1. Mojsijeva 22,8* je posebno rečita. Prvo, iako se u hebrejskom jeziku glagol obično stavlja na prvo mesto, a zatim sledi subjekat, ovde se reč „Bog“ stavlja na početak rečenice pre verbalnog oblika, kako bi se naglasila činjenica da je rešenje samo u Bogu. Bog će se postarati. Drugo, ova uvodna fraza u tekstu *1. Mojsijeva 22,8* ima istu refleksivnu konstrukciju kao i fraza *lek leka*, „idi“, koja je uvela Božji poziv (*1. Mojsijeva 22,2; uporedi sa 1. Mojsijeva 12,1*). U tom slučaju, fraza u tekstu *1. Mojsijeva 22,8* mogla bi da se prevede na sledeći način: „Bog će Sebe videti kao jagnje“ (apozicija), što znači da će Bog sebe obezbediti kao jagnje za žrtvu. Kao takvo, jagnje je identifikovano kao Bog. Dakle, jagnje koje se ovde pominje nije samo fizička životinja koju je Isak imao na umu; to je sam Bog.

Božja pobeda

Isak je očekivao da Bog obezbedi jagnje. Ipak, umesto njega se pojavio ovan: „I Avram podigavši oči svoje pogleda; i gle, ovan“ (*1. Mojsijeva 22,13*). Pojava ovna ukazuje na ovna iz Dana pomirenja (*3. Mojsijeva 16,3.6*). Zaista postoji jedinstvena intertekstualna veza između ovog odlomka o Isakovoj žrtvi i teksta o Danu pomirenja. Više nego bilo koji drugi biblijski odlomak, tekst o Isakovom vezivanju deli zajednički jezik sa tekstom o Danu pomirenja. Nalazimo istu asocijaciju na reči *’olah*, „žrtva paljenica“ (*1. Mojsijeva 22,13; uporedi sa 3. Mojsijeva 16,3.5*); *ra’ah*, „pojavit se“, u istom pasivnom obliku *niph'al* (*1. Mojsijeva 22,14; uporedi sa 3. Mojsijeva 16,2*); i *yiqqakh* „uzeo je“ (*1. Mojsijeva 22,13; uporedi sa 3. Mojsijeva 16,5*). Ova važna intertekstualna veza između ova dva odlomka ukazuje na to da je pisac različitih propisa koji se odnose na Dan pomirenja, u poglavlju *3. Mojsijeva 16*, imao na umu tekst o žrtvovanju Isaka.

S druge strane, važno je napomenuti da je tekst vezivanja Isaka prisutan i u poglavlju Danilo 8, koje je proročanstvo upravo o eshatološkom Danu pomirenja. Prvi deo koji je uvod u Danilovu viziju – „I podigoh oči svoje i vidjeh, i gle, stajaše kraj vode ovan“ (3. stih), jasno aludira na tekst Isakove žrtve, s obzirom da je Danilova fraza citat iz teksta 1. Mojsijeva 22,13. Ova aluzija na tekst Isakove žrtve je dodatno pojačana važnim intertekstualnim vezama između poglavlja 3. Mojsijeva 16 i Danilo 8 (pogledajte posebno uobičajenu upotrebu glagola *ra'ah*, „videh“, ključnu reč u oba pasusa). U kontekstu poglavlja Danilo 8, razumemo, dakle, da ovan u *Akedah* priči tipološki ukazuje na eshatološki Dan pomirenja.

Ova kosmička perspektiva je zaista potvrđena u božanskom blagoslovu kojim se završava *Akedah* tekst (1. Mojsijeva 22,17). Božji obećani blagoslov ne odnosi se samo na buduće potomke samog Avrama, već i na budućnost naroda. Gospod obećava: „i naslijediće sjeme tvoje vrata neprijatelja svojih“. Ovo obećanje se odnosi na pobjedu Hrista nad zmijom i pobjedu života nad smrću, koja je predviđena u tekstu 1. Mojsijeva 3,15. Priča o vezivanju Isaka vodi, dakle, do konačnog pomirenja za Božji narod tokom eshatološkog Dana pomirenja (*uporedi sa tekstom Danilo 8,14*). Čini se da je ova pouka zadržana i u poslanici Jevrejima, koja primenjuje završni *Akedah* blagoslov (*Jevrejima 6,14*) na izuzetan trenutak u Danu pomirenja, tokom kojeg je prvosveštenik mogao da uđe „iza zavese“ (*Jevrejima 6,19; uporedi sa 3. Mojsijeva 16,2.15*);

Treći deo: Primena u životu

U nastavku pročitajte komentare o prisutnoj tišini i iznetim pitanjima između Avrama i Isaka, koji su opisani u tekstovima 1. Mojsijeva 22,6–8. Kojim duhovnim lekcijama nas uče ova tišina, kao i izgovorena pitanja?

1. Mojsijeva 22,6: „Otidoše obojica zajedno“. Fraza se javlja dva puta (1. Mojsijeva 22,6.8) i zvuči tragično, naglašavajući tihi hod oca i sina.

1. Mojsijeva 22,7.8: Međutim, Isak progovara. U tekstovima 1. Mojsijeva 22,7.8, tišinu na kraju prekida Isakov glas. Njegov dijalog u ova dva stiha predstavlja prvi i jedini put da Isak govori u ovoj priči:

„Tada reče Isak Avramu ocu svojem: oče!“ (1. Mojsijeva 22,7). Kada Isak progovara prvi put, on na početku izgovara jednu hebrejsku reč *'abi*, „oče“ što nas podseća na njegov odnos sa Avramom koji se sprema za klanje.

„A on reče: što, sine!“ (1. Mojsijeva 22,7). Reč „sin“ (*beni*) odgovara reči „otac“ (*'abi*). Uprkos planu o ubistvu, otac voli svog sina, a intenzitet te ljubavi prema njegovom jedincu čini žrtvu još bolnijom (*uporedi sa tekstom Jovan 5,20*).

„I reče Isak: eto ognja i drva, a gdje je jagnje za žrtvu?“ (1. Mojsijeva 22,7). Ovo pitanje je još jedan način koji upućuje na neizrečenu realnost, bez potrebe da se otvoreno kaže: „Da li sam ja jagnje?“

LEKCIJA 3

Ključni tekst: Otkrivenje 19,9

Središte proučavanja: 1. Mojsijeva 2,18–23, Jezekilj 16,3–32.

Prvi deo: Pregled

U literarnoj strukturi izveštaja o stvaranju u poglavlju 1. Mojsijeva, institucija braka, koja se pojavljuje u sedmom odeljku u tekstovima 1. Mojsijeva 2,21–24, paralelna je sa institucijom subote, koja se pojavljuje sedmog dana, u tekstovima 1. Mojsijeva 2,1–3. Ova numerološka paralela ističe pouku od velikog značaja, da odnos između Boga i ljudske porodice treba razumeti u svetlu sakramenta braka.

Bračni motiv će se ponoviti u prvim koracima izraelskog naroda u vreme izlaska iz egipatskog ropstva. Element ljubomore, koji se često povezuje sa motivom bračne preljube, nalazi se, na primer, u zavetnom dokumentu Dekaloga (2. Mojsijeva 20,5; uporedi sa 4. Mojsijeva 25,1; 5. Mojsijeva 4,23.24). Savez između Boga i Njegovog naroda se tako razume u bračnim terminima. Bog „voli“ svoj narod (5. Mojsijeva 7,8), a Izrael bi trebalo da „voli“ Boga zauzvrat (5. Mojsijeva 6,5). Hebrejska reč *yada'*, „znati“, koja opisuje seksualni, intimni i lični odnos između muža i žene (1. Mojsijeva 4,1; 1. Mojsijeva 19,8), koristi se da se odnosi na odnos između Boga i Njegovog naroda (Psalam 16,11; Jeremija 2,2, 3; Jezekilj 16,3–32).

Iz ovih razloga, neophodno je proučavati biblijske dimenzije bračnog odnosa kako bi se bolje razumeo značaj bračne metafore.

Drugi deo, Komentar

Hajde da prvo pogledamo biblijski model braka kao primer zajednice dva para u 1. Mojsijevoj knjizi, Adama i Eve, i Isaka i Reveke. Zatim ćemo ispitati bračnu simboliku u njenim proročkim primenama, naime, kako fraza „bludnica“ i „nevesta“ ilustruju neuspeh i uspeh Božjeg odnosa sa palim čovečanstvom.

Adam i Eva

Prema biblijskom zapisu, institucija braka se odigrala u Edemskom vrtu, prvog dana ljudske istorije (1. Mojsijeva 1,26.27; 1. Mojsijeva 2,18.20–23). Očekuje se, dakle, da ovi drevni, nadahnuti tekstovi 1. Mojsijeve sadrže temeljna načela braka i da su stoga korisni u našem istraživanju.

„Po obličju svojemu“ (1. Mojsijeva 1,27). Zanimljivo je da se za opisivanje Božije inicijative za stvaranje ljudskog para koristi pravilna množina. Množina glagola *na'aseh*, „da načinimo“ (1. Mojsijeva 1,26), odnosi se na međuodnos koji postoji unutar Božanstva. Činjenica da je Bog stvorio par „po svom obličju“ (1. Mojsijeva 1,27) upućuje na to da, kao par, Adam i Eva moraju da odražavaju model božanskog međuodnosa. Ovu paralelu, međutim, ne treba shvatiti bukvalno, da to znači, na primer, da postoji seksualni odnos ili hijerarhija unutar Božanstva. Ideja je da jednostavno, kao što postoji ljubav i jedinstvo između tri lica Božanstva, treba da postoji ljubav i jedinstvo između muškarca i žene (videti 1. Mojsijeva 2,24; Jovan 15,9.12.17; Efescima 4,1–6).

„*Druga prema njemu*“ (1. Mojsijeva 2,18). Reč 'ezer, „pomoćnik“, se uglavnom koristi da upućuje na Božji čin spasenja (2. Mojsijeva 18,4, Psalam 33,20, itd.). Reč *kenegdo*, „prema njemu“, znači bukvalno „kao“ (*ke*) i „jedan naspram drugog“ (*negdo*). Par je tako opisan kao „sličan“ jedno drugom i „jedan naspram drugog“.

Uzajamna dinamika koja postoji između muškarca i žene u stvaranju i posle pada služi i kao figura koja označava savez između Boga i Njegovog naroda (*uporedi Pesma nad pesmama 6,3; 1. Mojsijeva 3,16; Efescima 5, 21–28*).

Isak i Reveka

Priča o braku Isaka i Reveke zabeležena je u poglavlju 1. Mojsijeva 24, koje je i najduže poglavlje u ovoj knjizi. Ova priča sadrži pouku o Božijem prisustvu. Iako ne vidimo da se obraća ljudima u ovom poglavlju, Gospod (JHVH) se pominje 17 puta. Druga ključna reč ovog poglavlja je glagol „ići“ (*halak*), koji se takođe pojavljuje 17 puta, od kojih je sedam vezano za Reveku. Izraz „ići“ je glagol koji je pokrenuo Avramovo putovanje kao odgovor na Božji poziv (1. Mojsijeva 12,1.4). Reveku tako možemo doživeti kao drugog Avrama. Opšta ideja ovog poglavlja je da je brak mesto Božjeg prisustva, mesto Božjeg spasenja. Brak Isaka i Reveke pokazuje, dakle, brojne poučne elemente koji prosvetljaju naše razumevanje Božjeg saveza sa Njegovim narodom.

Bog inicira zavet. Kao što se Avram (Elizezer i Isak) preselio na mesto buduće neveste, Bog je taj koji čini prvi korak ka svom narodu, svojoj nevesti. Ipak, Bog ne nameće svoj zavet. Na isti način Elizezer uzima u obzir slobodu izbora buduće neveste, koja može da odluči da ne pođe: „Ako djevojka ne htjedbude poći sa mnom“ (1. Mojsijeva 24,5).

Nevestin odgovor. Reveka ne okleva da krene i odgovara jednom rečju, 'elek, „ići ću“ (1. Mojsijeva 24,58), što označava poslednje pojavljivanje ključnog glagola *halak* („ići“) u vezi sa Revekom. To što oni uopšte pitaju Reveku je upečatljivo u njenom kulturnom kontekstu, u kojem žena nije trebalo da ima reč kada je u pitanju njen brak. U ovom slučaju, sve zavisi od njenog „da“ ili „ne“, jer ona ima poslednju reč u ovoj stvari. Štaviše, Revekin odgovor je isti kao odgovor patrijarha Avrama. Ovi glagoli odražavaju glagol odlaska Avrama kada je napustio Mesopotamiju, *wayyelek*, „pođe“ (1. Mojsijeva 12,4). U tom smislu, Revekini koraci prate Avramove korake.

Deo o molitvi. Elizezer se molio za uspeh svog putovanja (1. Mojsijeva 24,12), kao i da mu Reveka dâ da pije vode (1. Mojsijeva 24,14). Zatim ga je Reveka, nakon njegove molitve, „napojila“ (1. Mojsijeva 24,18). Takođe, Isak se molio za uspeh svog susreta sa Revekom (1. Mojsijeva 24,63). Tada se Revekine oči susreću sa Isakovim (1. Mojsijeva 24,64).

Deo o ljubavi. Biblijski tekst izveštava da je Isak zavoleo Reveku tek posle venčanja (1. Mojsijeva 24,67). Ljubav podrazumeva vernost, dužnost opisanu rečima „uživaj život sa ženom koju ljubiš svega vijeka svojega“ (*Propovednik 9,9*). Ovaj hebrejski koncept ljubavi inspirisao je hebrejsku teologiju. Iskustvo bračne ljubavi korišćeno je kao model za savez između Boga i Njegovog naroda (*Osija 2,2; Osija 3,1*). „Ljubav“ u Starom zavetu je sastavni deo koncepta „zaveta“ (5. Mojsijeva 7,9). Dakle, kada Bog poziva ljude da Ga vole, On ne misli na trenutno sentimentalno iskustvo; voleti Boga podrazumeva opredeljenje da se živi sa Njim za ceo život (5. Mojsijeva 6,5–9, 2. Mojsijeva 20,6).

Bludnica i nevesta

Bračno iskustvo inspirisalo je i proroke. Kada je Božji narod bio neveran Bogu tako što je išao za drugim bogovima, upoređivan je sa bludnicom, a bračni savez je opisan kao prekršen. S druge

strane, kada je Božji narod bio veran Bogu, slavio se bračni savez, a Izrailj, ili crkva, upoređivan je sa lepom nevestom.

Božja bludnica. U Osijinoj knjizi, bračni simbolizam se odnosi i na duhovnu ideju i na istorijsku stvarnost. Prorok Osija je pozvan od Boga: „Idi, oženi se kurvom... jer se zemlja prokurva otstupivši od Gospoda“ (*Osija 1,2*). Ove reči treba shvatiti i bukvalno i u duhovnom smislu. Ovu ženu „ljubi ljubavnik [neko drugi osim njenog muža]“ i čini preljubu, kao što su deca Izrailjeva, koju je Bog voleo, otišla drugim bogovima (*Osija 3,1*); u tom smislu ona je prava profesionalna prostitutka u maniru takvih žena u to vreme u zemlji Hananu. Dakle, kada je narod Izrailja video proroka kako se ženi bludnicom, identifikovali su se kao bludnica koju je Bog oženio.

Nevesta Božija. U knjizi proroka Jezekilja, žena ili nevesta, kao simbol Božjeg naroda, prikazana je stilom koji opisuje napredak. Kada ju je Bog pronašao, bila je samo prljava i neugledna, tek rođena beba paganskog porekla (*Jezekilj 16,4*). Tada se Bog pobrinuo za nju. Očistio ju je i nahranio, a ona je postala „vrlo lepa“ (*Jezekilj 16,13*), predstavljajući Božiji sjaj kojim ju je On darivao (*Jezekilj 16,14*). Ista hebrejska kvalifikacija *me'od me'od*, „vrlo“, koristi se u knjizi proroka Jezekilja da okarakteriše ženu u njenom bezakonju, koje je bilo „preveliko“ (*Jezekilj 9,9*). Ono što je Bog učinio „vrlo“ dobrim, postalo je „vrlo“ loše.

Bludnica i nevesta. Kao odjek hebrejskih proroka, knjiga Otkrivenja koristi bračnu metaforu da označi kontrast između ova dva aspekta ponašanja. „Nevjesta ukrašena mužu svojemu“ (*Otkrivenje 21,2*) predstavlja Božji narod sa kojim će Bog obitavati u „Novom Jerusalimu“ (*Otkrivenje 21,3*). S druge strane, „velika bludnica“ predstavlja preljubničku crkvu koja „pokvari zemlju kurvarstvom svojim“ (*Otkrivenje 19,2*).

Treći deo, Primena u životu

Bračna metafora se može primeniti u trima oblastima hrišćanskog života: u nečijem ličnom odnosu sa Bogom, u odnosu sa supružnikom i u crkvi.

(1) **Sa Bogom.** Na koji način se bračna metafora odnosi i osvetljava vaš lični odnos sa Bogom? Kako vam ova metafora pomaže da duhovnost potpunije uključite u svoj život? Kako vas ona uči da Bog ne treba da bude prisutan samo kada se molite lično ili kada se molite u crkvi, već svuda i u svako vreme? Na koji način vas model braka uči da hodate sa Bogom, u noći kada spavate, u danu kada radite, mislite, govorite, pevate, jedete, igrate se i smežete se, kao i kada patite, plačete i imate izazove? Navedite konkretne primere kada osećate i razumete da vam je Bog blizu, a kada osećate da je daleko od vas ili tužan zbog vas.

(2) **Sa supružnikom.** U svetlu biblijskog modela braka, razmotrite, ako ste u braku, svoj odnos sa supružnikom. Budite radosni sa osobom koju volite „svega vijeka svojega“ (*Propovednik 9,9*), „slušajući se među sobom u strahu Božijemu“ (*Efescima 5,21; uporedi sa 1. Mojsijeva 3,16*). Otkrijte lik Božji u svom supružniku i poštujujte i divite se njegovoj različitosti u odnosu na vas (*1. Mojsijeva 1,26*). Kako se princip jedinstva slaže sa principom različitosti (*1. Mojsijeva 2,24*)?

(3) **U Crkvi.** Razgovarajte o odnosu između crkve i Božjeg karaktera. Kako se Božja ljubav i pravednost primenjuju na život crkve? Pronađite konkretne primere u kojima vi ili vaša crkva u tome ne uspevate i u kojima uspevate.

LEKCIJA 4

Ključni tekst: Danilo 7,14

Središte proučavanja: 1. Mojsijeva 12,1-9.

Prvi deo: Pregled

Kada je Bog stvarao Zemlju, imao je plan o životu u radosti i ljubavi za ljude koji će na njoj živeti. Međutim, umesto da ispune Božji plan za njih, ljudi su pali u iskušenje da biraju sopstvene puteve. U naredne dve lekcije proučavaćemo o tome kako ljudi nisu uspjeli da nađu pravi put i kako ih je Bog vodio u njihovoj borbi da pronađu svetlost u tami koja je proizašla iz njihove želje da budu nezavisni.

Ta želja se prvi put ispoljila u rajskom vrtu, kada su Adam i Eva, pod uticajem zmije, odstupili od Boga i pali u iskušenje da žude da budu „kao Bog“ (1. Mojsijeva 3,5). Samim tim, Adam i Eva su, sada kao pala bića, stekli znanje o grehu i time izgubili moralnu moć da biraju dobro umesto zla (1. Mojsijeva 3,22). Kasnije, u ranoj istoriji čovečanstva, Vavilonjani su odlučili da podignu kulu kako bi došli do vrata Božijih („Bab-El“) na nebu i tako uspjeli da uzurpiraju Božje mesto (1. Mojsijeva 11,1–4). Ali, došlo je do pometnje među graditeljima kule, i kao rezultat njihove drskosti Bog ih je rasuo po zemlji.

Čak je i izrailjski narod pokušavao da vlada, i umesto da prigrli Božju vladavinu, tražili su sebi cara između ljudi u njihovim plemenima. Bog je na sve ove ljudske težnje odgovorio božanskim delovanjem. Prvo, pozvao je Avrama da postane blagoslov za sve narode. Tada su Izrailj, a kasnije i crkva, pozvani da svedoče svim narodima o Carstvu Božijem. Biblija donosi nadu u Carstvo Božije, jedino pravo svetlo za sve narode, što je rešenje za iskušenje da se oslonimo na ljudsku moć da izgradimo carstva na ovoj zemlji i tako živimo u tami.

Drugi deo: Komentar

Adam i Eva

Priča o razgovoru između Eve i zmije u Rajskom vrtu otkriva osnovni uzrok ljudskog neuspjeha – ambiciju da se postane poput Boga. Zmija se prva pojavljuje u narativu. Kada govori, zvuči kao Bog, sam Stvoritelj. Zmija „reče“ (1. Mojsijeva 3,1), kao što je Bog „rekao“ deset puta u priči o stvaranju. Isti verbalni oblik *wayyo'me*, „reče“, koristi se u obe priče. Konstrukcija fraze je zabrinjavajuća, jer subjekat glagola „reći“ nije naznačen. U stvari, ovo je jedini slučaj u celom ovom odlomku da tema nije jasno data. I da bi zabuna bila veća, glagolu čak prethodi ime *Elohim*, „Bog“, što daje utisak da Bog govori. Hebrejski tekst ima sledeći niz reči: „Bog [On] reče ženi“. Dakle, izgleda kao da je zmija zamenila Boga.

Zanimljivo je da se ista pojava dešava kada je žena postala neposlušna Bogu. Fraza koja opisuje njeno ponašanje: „I žena videći da je rod na drvetu dobar“ (1. Mojsijeva 3,6), podseća na Božju ocenu Njegove tvorevine „I vidje Bog da je dobro“ (1. Mojsijeva 1,4.10.12.18.25.31). Ova povezanost između Božjih i Evinih reči sugerise da je ona već zamenila božanskog Stvoritelja svojim mišljenjem. Zaista, ona se ponaša kao Bog: „uzabra roda s njega i okusi, pa dade i mužu svojem, te i on okusi“ (1. Mojsijeva 3,6). Ova tri glagola (označena italikom u citatu) do sada su se povezivala samo sa Tvorcem. Bog je *dao* hranu (1. Mojsijeva 1,29). Bog je

„uzeo“ čoveka (1. Mojsijeva 2,15) i Bog mu je „uzeo“ jedno rebro (1. Mojsijeva 2,21). Dakle, Eva se identifikuje kao Stvoritelj i jednostrano nameće svoju „vladavinu“ nad Adamom.

Kasnije će i Adam i Eva ponovo pokušati da zauzmu Božje mesto kada shvate da su goli. Biblijski tekst izveštava da „načiniše sebi pregače“ (1. Mojsijeva 3,7). Glagol „načiniti“ se do sada upotrebljavao samo u vezi sa Bogom, Tvorcem (1. Mojsijeva 1,31; 1. Mojsijeva 2,2, itd.). Značajno je da Adam i Eva pokušavaju da reše svoj problem stavljajući sebe na mesto Boga, Božanskog, što je radnja koju je već pokrenula žena. Zabrinjavajuće je što se ljudski par sada pridružio zmijinoj agendi, a to je da uzurpira Božju ulogu. Njihovo bogohuljenje sugerije se i u povezanosti između izraza *'arom*, koja opisuje njihovu „nagost“ i reči *'arom*, koja opisuje „lukavost“ zmije (1. Mojsijeva 3,1).

Vavilonski graditelji

Jezik koji se koristi da se opiše rad graditelja Vavilona odražava izraze korišćene u izveštaju o stvaranju, sa namerom da se preokrene delo stvaranja i zameni Bog stvaranja. Ova namera je već naznačena u tablici naroda u kojoj je Nimrodovo osnivanje Vavilonskog carstva uvedeno tehničkom rečju *re'shit* „početak“ (1. Mojsijeva 10,10), što je slično božanskom izveštaju o stvaranju (1. Mojsijeva 1,1). Nimrod, čije ime znači „pobunićemo se“, predstavljen je kao tvorac Vavilona, kao što je Bog tvorac neba i zemlje.

U priči o Vavilonskoj kuli, posmatramo istu uzurpaciju. Izraz, *'al peney*, „na površini“, koji je korišćen da se opiše stanje zemlje pre stvaranja (1. Mojsijeva 1,2), ovde se ponovo pojavljuje (1. Mojsijeva 11,4). Dok je način Božjeg stvaranja tekao sa jednog elementa (vode) na mnogostrukost i raznolikost, Vavilon preokreće stanje mnoštva u jedan element. Reč Božija, *wayyomer 'Elohim*, „reče Bog“, zamenjena je rečju graditelja *wayy'omeru* – „rekoše“ (1. Mojsijeva 11,3.4). Božansko ostvarenje čina stvaranja *vayehi*, „i bi“ (1. Mojsijeva 1,3), zamenjeno je ljudskim dostignućem *vattehi*, „i behu“ (1. Mojsijeva 11,3). Božansko samopromišljanje ili konsultacija božanskog Stvoritelja (1. Mojsijeva 1,26) *na'aseh*, „da načinimo“, zamenjeno je ljudskim samopromišljanjem *na'aseh*, „sazidamo“ (1. Mojsijeva 11,4). Graditelji Vavilona imaju istu ambiciju kao i Eva, žele da budu kao Bog.

Pozivanje Avrama

Ovim rečima Bog poziva Avrama: „I učiniću od tebe velik narod... i ti ćeš biti blagoslov“ (1. Mojsijeva 12,2). Božje pozivanje Avrama je odgovor na planove vavilonskih graditelja i stoji protiv njih. Dakle, nije slučajno što se Božji poziv Avramu da ode dogodio u Uru Haldejskom. Zaista je upadljivo da se drevni sumerski grad Ur nalazi u oblasti Vavilonije, koja ima najbližu vezu sa incidentom o gradnji kule.

To što je Avram čuo poziv da napusti mesto zasićeno sećanjem na Vavilon ima smisla i ne treba da nas iznenadi, ne samo zbog istorijskih i geografskih razloga, već i zbog svojih teoloških implikacija. Od vapaja proroka do apokaliptičke molbe, božanski poziv na „izlazak iz Vavilona“, ima dugu teološku istoriju u biblijskoj tradiciji (videti *Isaija 48,20; Otkrivenje 18,4*). Božanski poziv znači ne samo izbavljenje iz ugnjetavajućih uslova, kao i nacionalnu obnovu u obećanoj zemlji, već podrazumeva i povratak zavetu.

Vavilonski graditelji su hteli da steknu veliko ime i da od sebe naprave jedinstvenu univerzalnu naciju (1. Mojsijeva 11,4). Ali Bog je taj koji čini ime velikim i jedini Bog čini jednu naciju velikom i jedinstvenom nasuprot drugim nacijama. Zanimljivo je da je glagol „stvoriti“ ključna reč izveštaja o stvaranju, gde se javlja sedam puta, sa Bogom kao subjektom (1.

Mojsijeva 1,7.16.25.26; 1. Mojsijeva 2,2 [2x], 3). Isti glagol je tri puta upotrebljen da se opiše delatnost vavilonskih graditelja (*1. Mojsijeva 11,4.6 [2x]*), a jedan od njih, posebno, u odnosu na njihovo „ime“ (*1. Mojsijeva 11,4*). Vavilon je, dakle, stao na mesto Stvoritelja. Poziv Avramu upućuje na Onoga koji ima autoritet. Samo Bog, kao Tvorac, može zaista da „stvori“; i samo Bog može „steći ime“. Štaviše, samo je Božje ime opisano kao „veliko“ (*Isus Navin 7,9*).

Blagosiljanje Avrama

Reč *barak*, „blagosloviti“, ključna je reč u Božjem pozivu Avramu, gde se pojavljuje pet puta. Upotreba ove reči posebno je istaknuta u knjizi *1. Mojsijeva*, gde se pojavljuje 88 puta (u poređenju sa 356 puta u ostatku hebrejske Biblije). Hebrejski koncept „blagoslova“ često se povezuje sa perspektivom plodnosti (*1. Mojsijeva 1,21–23*). Tako poziv Avramu preokreće ideologiju Vavilona. Protiv graditelja Vavilona, koji su odbili da se pridruže božanskom planu stvaranja, da se umnože, blagoslov upućen Avramu obnavlja sile stvaranja i obećanje budućnosti.

Dok su graditelji Vavilona svoju sigurnost zasnivali samo na uzdanju u sebe, blagoslov nad narodom zavisi isključivo od Božjeg blagoslova nad Avramom. Suštinski razlog za ovaj blagoslov leži u budućem istorijskom događaju: „u tebi će biti blagoslovena sva plemena na zemlji“ (*1. Mojsijeva 12,3*). Predložki izraz „u tebi“ znači „u tvom semenu“ ili „kroz tvoje seme“. Odnosno, blagoslov se ne dobija „u Avramu“, već „u semenu“ Avramovom, koje je isto mesijansko „seme“ kao u tekstu *1. Mojsijeva 3,15*, sa kojim naš tekst deli mnogo zajedničkih reči, gramatičke forme i asocijacija na određene reči i ideje. Isti jezik koristi Pavle da opiše univerzalni efekat saveza „u Hristu Isusu“ (*Galatima 6,15*).

Treći deo: Primena u životu

Stati na mesto Boga. Znajući da je suština greha da se preuzme Božja uloga, zapitajte se kako, ako nismo pažljivi, Bog može biti zamenjen na svakom nivou našeg života? Razgovarajte o sledećim aspektima u svom razredu:

Vašim rečima, kada lažete, sakrivete ili iskrivljujete činjenice. Zamenili ste istinu (ono što Bog vidi) svojom verzijom. Kada se hvalite, generalno preuveličavate svoju vrednost na račun bližnjeg ili čak na račun samog Boga, baš kao što je Navuhodonosor učinio kada je sagradio grad Vavilon (*Danilo 4,30*).

Na svom poslu, kada se previše trošite, ignorišete zakone zdravlja ili svoju porodicu kojoj je potrebno vaše prisustvo i pažnja. Kad ste lenji, radite traljavo. Kada varate, kada kopirate, kradete rad ili otkrića nekog drugog, pretvarajući se da je vaš.

U religiji, kada obožavate nekog drugog ili nešto drugo osim Boga, bilo da je u pitanju novac, posao, automobil, kuća ili vi sami, i time činite idolopoklonstvo.

Odgovaranje na Božji poziv. Znajući da je zauzimanje Božjeg mesta greh, šta možete učiniti da dozvolite Bogu da ukloni vaš ego sa prestola vašeg srca i tu postavi sebe? Pronađite primere u Bibliji koji pokazuju ovu božansku intervenciju.

Razgovarajte o Božijem odgovoru na ljudski greh; razmislite o pitanju zamene – o činjenici da je Bog izabrao da umre umesto vas kako biste vi mogli da živite. Razmišljajte o konkretnim događajima u istoriji Izrailja u kojima je Bog radio za ljude (na primer, stvaranje, izlazak iz ropstva, vavilonsko izgnanstvo ili određeni periodi kada se Bog borio za svoj narod [*2. Mojsijeva 14,14*], itd.).

LEKCIJA 5

Ključni tekst: Psalam 46,10

Središte proučavanja: 1. Mojsijeva 1,29; Danilo 2,44.45.

Prvi deo: Pregled

Jednog dana, otac je videvši da se ono dosađuje, odveo svoje dete da pogleda film o prirodi. Film je bio o životu životinja. Očeva namera je bila da svoje dete nauči lepoti stvaranja kako bi bolje razumelo prelep Božji karakter i tako ga upozna sa Njegovim divnim planovima u korist čovečanstva. Nažalost, film je bio pun nasilja. Životinje su pokazale nepodnošljivu okrutnost. Snažni lešinar zdrobio je slabu životinju. Okrutni su pobeđivali one nežnije. Smrt bi pobedila život. Dete se uplašilo i počelo da plače. Tražilo je od oca da ga odvede kući. Očigledno, očev pedagoški metod nije bio uspešan.

Kada razmišljamo o toku ljudske istorije, suočavamo se sa istom stvarnošću. Ljudska istorija je puna ratova, zloupotreba i obmana. Jake nacije slamaju one manje, i prečesto svetovna moć prevladava nad mudrošću i pravdom. Solomun je u svojoj knjizi izneo istu stvar: „Još vidjeh pod suncem gdje je mjesto suda bezbožnost i mjesto pravde bezbožnost“ (*Propovednik 3,16*).

Od deteta koje plače zbog nasilja u životinjskom svetu, do mudrog filozofa koji razmišlja o hirovima ljudskog života, postavljaju se ista uznemirujuća pitanja: Zašto se to dešava? Da li je to ono što je Bog planirao za svet? Gde je Bog u ovoj zloj zbrci? Na ova pitanja Biblija daje dva odgovora. Prvi odgovor nalazimo u dalekoj prošlosti ljudskog roda, u priči o padu kada je prva Božja zapovest prekršena. Drugi odgovor se nalazi u datim proročanstvima. U oba odgovora uobličeno je rešenje ljudske tragedije.

Drugi deo: Komentar

Prva zapovest

Prvo upućivanje Biblije na zapovest nalazi se u kontekstu drugog izveštaja o stvaranju (*1. Mojsijeva 2,16.17*), u vezi sa hranom, prvim Božjim darom čoveku (*1. Mojsijeva 1,29*). Glagol *tsawah*, „zapovedati“, etimološki je povezan sa rečju *mitswah*, „zapovedanje“. „Zapovest“ je više od obične imperativne naredbe koju ljudi moraju da poštuju, čin koji Bog traži od svog naroda. Činjenica da je Bog „zapovedio“ dela stvaranja (*Priče Solomunove 8,29*), sugerise da je ono što nazivamo „zapovest“ u stvari dar od Boga čoveku (*2. Mojsijeva 24,12; Nemija 9,13*).

Ovaj dar je čoveku dat da bi bili srećni i bili živi: „živ će biti kroz njih“ (*3. Mojsijeva 18,5*). Iz tog razloga, psalmista se moli: „Daj mi milost zakona Tvoga“ (*Psalam 119,29; doslovan prevod autora*). Značajno je da prva zapovest takođe počinje milošću, darovanjem raznog drveća: „Jedi slobodno sa svakoga drveta u vrtu“ (*1. Mojsijeva 2,16*).

Prvi odgovor na Božju zapovest je, dakle, primiti Božju milost i uživati u Njegovom daru. Drugi odgovor je da se uzdržite od jela sa zabranjenog drveta. I obećanja života i smrti su izvesna. Oba glagola su u apsolutnom infinitivu, čime se izražava ideja izvesnosti. Obećanje dara života je sigurno kao i upozorenje o smrti koje je povezano sa neposlušnošću. Od samog početka, dva

puta su jasno naznačena. Ili primamo Boga i uživamo u životu ili Ga odbacujemo i umiremo. Oba izgleda su izvesna: „Gle, iznesoh danas preda te život i dobro, smrt i zlo“ (5. Mojsijeva 30,15).

Proročanstva o budućnosti raznih naroda

Danilova knjiga pisana je na dva jezika. Kada je prorok zabrinut za nejevrejska carstva, on piše na aramejskom, koji je bio zajednički jezik za komunikaciju tog vremena. Kada je prorok zabrinut za duhovnu sudbinu svog naroda, on piše na hebrejskom, jeziku Božjeg naroda u to vreme. Danilova proročanstva u 2. i 7. poglavlju nalaze se u aramejskom delu i bave se, dakle, sudbinom paganskih naroda. Dakle, ovo su proročanstva koja će privući našu pažnju.

U poglavlju Danilo 2, prikazano je kako vavilonski kralj Navuhodonosor ima proročki san o statui koja predstavlja smenjivanje svetskih imperija. Poruka Navuhodonosoru, graditelju Vavilona, jeste da njegovo carstvo neće stajati večno, već će ga pratiti druga carstva, sve do kraja vremena, kada će sva carstva biti uništena i zamenjena Carstvom Božijim, koje je jedino carstvo „koje se dovijeka neće rasuti“, „a samo će stajati dovijeka“ (Danilo 2,44).

Navuhodonosor odbija da prizna ovu božanski predviđenu budućnost. Kao reakciju na proročanstvo, Navuhodonosor odlučuje da odmah podigne statuu od čistog zlata. Ova statua označava njegovu nameru da se suprotstavi i zameni Božji plan za buduće narode. Umesto da Božje carstvo zameni sva prethodna zemaljska carstva, Navuhodonosorov plan je da okupi sve narode pod svojom vlašću (Danilo 3,7).

U poglavlju Danilo 7, Danilov san o životinjama povezan je sa Darijem, persijskim kraljem koji predstavlja sledeće ispunjenje u proročanstvu o kipu. Za razliku od Navuhodonosora, Darije je poštovao Boga i priznao Ga za vladara narodima (Danilo 6,25–27). Iako se dva proročanstva iz poglavlja Danilo 2 i Danilo 7 odnose na isti niz od četiri naroda (Vavilon, Miđani i Persijanci, Grčka, Rim), usmerenost na kraj istorije je različit u svakom proročanstvu.

U viziji o statui, kraj je obeležen uništenjem zemaljskog carstva, praćenog uspostavljanjem večnog Carstva Božijeg, „koje se dovijeka neće rasuti“, „a samo će stajati dovijeka“ (Danilo 2,44). U snu o životinjama kraj nastaje dolaskom Sina Čovečijeg, Samog Isusa Hrista, na oblacima (Danilo 7,13.14; uporediti sa tekstom Marko 13,26.27).

Božansko rešenje

1. Mojsijeva priča o padu i apokaliptička proročanstva o narodima ne opisuju samo posruće i neuspehe ljudi kada pokušavaju da zamene Boga; oni nam takođe pružaju jedino Božje rešenje za ljudski problem – Carstvo Božije.

Prema tekstu 1. Mojsijeve, pad Adama i Eve dogodio se u vezi sa prvom zapovešću koja je život povezivala sa poznanjem dobra i zla. Značajno je da su i drvo života i drvo poznanja dobra i zla bili usred vrta, blizu jedno drugom, što ukazuje na odnos između njih. Čim su ljudi uzeli plod sa drveta poznanja dobra i zla, više nisu imali pristup drvetu života (1. Mojsijeva 3,22–24).

Postoje dve pouke koje se mogu izvući iz ove veze, prvo, život nije prirodan deo ljudske prirode. Ljudi nisu besmrtni. Čak i u Rajskom vrtu, Adam i Eva su zavisili od spoljašnjeg izvora života. I drugo, život nije samo biološko stanje; ima i duhovne i moralne dimenzije.

Prema Danilovim proročanstvima, neuspeh raznih naroda da uspostave mir i blagostanje, posle arogantnog pokušaja podizanja vavilonske kule, bio je zbog njihove želje da se udruže protiv Boga, Stvoritelja, koji je tada sišao i rasejao ih (1. Mojsijeva 11,4–9). Aludirajući na priču o vavilonskoj kuli, proročanstvo iz poglavlja Danilo 2 se odnosi na sličan pokušaj

jedinstva između sekularnog i religioznog na kraju vremena. Gvožđe (svetovna moć) će pokušati da se pomeša sa glinom (verska vlast, Rimski crkva). Rečeno nam je: „A u vrijeme tih careva Bog će nebeski podignuti carstvo koje se do vijeka neće rasuti“ (*Danilo 2,44*).

U tekstu *Danilo 11,43*, severni car (verska vlast) će se spojiti sa južnim carem (svetovna vlast) i zajedno će stati na goru Gospodnju sa namerom „da pogubi i zatre mnoge“ (*Danilo 11,44*). Zatim, proročanstvo nam govori da će, kao u poglavlju *Danilo 2*, njegov kraj doći, bez da iko dođe u pomoć (*Danilo 11,45; uporediti sa tekstom Danilo 2,45*). U knjizi *Otkrivenja*, vizija Armagedona se odnosi na isti pokušaj ujedinjenja, carevi zemaljski će se okupiti protiv Carstva Božijeg (*Otkrivenje 16,16*). Proročki opis naizmeničnih uspona i padova različitih carstava, koji se završava uzdizanjem Božjeg carstva, „koje se do vijeka neće rasuti“, potvrda je jedinog mogućeg rešenja za problem koji pokriva ceo svet. Samo će Božje carstvo, što znači povratak u stanje Edenskog vrta, doneti večni život. Tek tada će se ispuniti prva zapovest i narodi će biti isceljeni od svojih rana (*Otkrivenje 22,2*).

Treći deo: Primena u životu

Lekcija o liderstvu. Kada je Navuhodonosor saznao da će njegova vladavina biti ograničena na zlatnu glavu na statui, podigao je kip u potpunosti napravljen od zlata. Koje pouke možemo naučiti iz Navuhodonosorovog primera o potrebi za poniznošću u vođstvu? Kako nas njegova priča uči da mi nismo jedini sposobni i na raspolaganju za posao koji treba ispravno uraditi? Takođe, šta nas lični narativi o Navuhodonosoru i Danilu uče o veri (pouzdanju u Boga), čak i kada više nismo zaduženi za nešto?

Lekcija o politici. Na kraju vremena, ljudski vladari će se ujediniti kako bi zamenili Carstvo Božije, baš kao što su to učinili graditelji vavilonske kule. Kako treba da odgovorite na iskušenje planiranja i smišljanja zavere da biste dobili podršku za svoje stavove? Pročitajte tekstove *Danilo 3,8* i *Danilo 6,4–13*. Šta možemo naučiti iz greške Haldejaca koji su kovali zavere protiv Danila kako bi zauzeli njegovo mesto? Kako možemo uspešno da se odupremo tome da dozvolimo da politički manevri i lične ambicije i interesi prevladaju nad istinom i pravdom?

Lekcija o perspektivi. Problem sa zemaljskim carevima u Danilovim proročanstvima je u tome što su bili „orijentisani na sadašnjost“. Večnost, buduće Carstvo Božije, nije bilo deo njihove stvarnosti. Ovo razmatranje se odnosi na sve aspekte života. Elen G. Vajt upozorava: „Nijedan poslovni ili životni plan ne mogu biti zdravi ili potpuni ako obuhvataju samo kratke godine ovog sadašnjeg života“. Zatim ona savetuje ljude da „u svoje planove uključe večnost“ – *Vaspitanje*, str. 145. originala. Kako možemo izbeći da napravimo istu grešku koju su napravili zemaljski carevi u proročanstvima?

LEKCIJA 6

Ključni tekst: Otkrivenje 5,9

Središte proučavanja: 1. Mojsijeva 4,1–8; Isaija 53,1–12.

Prvi deo: Pregled

Ritual žrtvovanja bio je praktikovan od strane većine naroda drevnog Bliskog Istoka. Žrtva se smatrala darom nekom od bogova, obezbeđujući hranu božanstvu u zamenu za pomoć.

Biblija, međutim, daje radikalno drugačije značenje ritualu žrtvovanja; u stvari, preokreće njegovu svrhu. Dok je kod navedenih naroda žrtvovanje označavalo uzlazno kretanje od ljudskog stanja ka božanskoj sferi, u Bibliji je žrtva označavala kretanje naniže, od Boga ka ljudima. Prema verovanju ovih naroda, bog je stvorio ljude da bi imao robove koji bi njemu ili njoj služili i davali hranu. Nasuprot tome, Bog iz Biblije stvara ljude i daje im hranu.

U ovoj lekciji proučavaćemo biblijsko značenje žrtava. Biblijsko značenje žrtava zavisi od književnog konteksta u kojem se pojavljuju. Istorijski i zakonodavni tekstovi imaju tendenciju da događaje žrtvovanja opisuju kao rituale, i na taj način obezbeđuju verski i etički značaj žrtava. S druge strane, proročki i poetski tekstovi teže da se fokusiraju na njihov duhovni i proročki značaj. Da bismo bolje razumeli njihov odnos, odabrali smo po jedan tipičan tekst iz svake kategorije: istorijske žrtve Kajina i Avelja, u poglavlju 1. Mojsijeva 4, i proročku žrtvu stradalnog Sluge, u poglavlju Isaija 53.

Drugi deo: Komentar

Religijski i etički značaj žrtava

Prvi opisani događaj u vezi sa žrtvovanjem naglašava dijametralnu suprotnost između Kajina i Avelja. Dok Kajin uzima svoj prinos samo od „ploda zemaljskog“ (1. Mojsijeva 4,3), Avelj, pak, donosi „od prvina stada svojega i od njihove pretiline“ (1. Mojsijeva 4,4). Aveljeva žrtva je, dakle, u skladu sa biblijskim uputstvom koje je zahtevalo da se „pored“ prinosa od povrća za žrtvu paljenicu prinese i žrtvovana životinja (2. Mojsijeva 29,39–41). S obzirom na to da „Avelj posta pastir a Kajin ratar“ (1. Mojsijeva 4,2), Kajin, stariji brat, bio je suočen sa problemom, bila mu je potrebna pomoć njegovog mlađeg brata. Kajinov ponos je možda igrao ulogu u njegovom izboru žrtve i u njegovim kasnijim postupcima.

Biblijska priča nam, dakle, govori da „Gospod pogleda na Avelja i na njegov prinos, a na Kajina i na njegov prinos ne pogleda“ (1. Mojsijeva 4,4.5). Biblijski tekst u tom trenutku ne objašnjava zašto je Aveljeva žrtva prihvaćena, a Kajinova žrtva ne. Međutim, brojni tragovi u tekstu sugerišu sledeće:

1. Bogu je važna osoba koja prinosi žrtvu, kao što sledeći doslovni prevod sugerišu: „Bog je sa interesovanjem pogledao Avelja, dakle [waw] njegovu ponudu; ali On nije sa zanimanjem pogledao Kajina, stoga [waw] ni na njegovu ponudu“. Ovaj prevod ukazuje da razlog za Božje odbijanje ili prihvatanje prinosa leži prvenstveno u duhovnom stanju osobe, a ne u njenom prinošenju, samom po sebi (Mihej 6,7.8; Isaija 1,11).

2. Dok Kajin nudi „Bogu“, Avelj samo nudi. Izraz „Bogu“ je odsutan u vezi sa Aveljem. Dok Kajin misli na svoju žrtvu kao svoj dar Bogu, Aveljova pažnja se u suštini odnosi na značenje

same žrtve, naime, Božji dar njemu. Dok Kajin na svoju religiju gleda kao na uzlazno kretanje ka Bogu, Avelj je shvata kao silazni čin od strane Boga.

3. Dok je Avelj izabrao od *bekorot*-a, „prvenaca“, najdragocenijeg prinosa sezone, po Mojsijevom zakonu (2. Mojsijeva 23,19), Kajin je uzimao bilo koje plodove zemlje. Kajinova ponuda bila je izraz ljudskog napora prema Bogu, dok je Aveljeva ponuda bila izraz ljudske potrebe za Božjim spasenjem.

4. Aveljev prinos se odnosio na obećanje mesijanskog Jagnjeta iz teksta 1. Mojsijeva 3,15, koje će biti žrtvovano za spasenje sveta, dok je Kajinov prinos bio prazan i beznačajan ritual. Primetimo da se isti kontrast javlja između ljudske i Božije odeće (1. Mojsijeva 3,7). Dok su Adam i Eva koristili biljku koja im je bila dostupna da se pokriju, Bog je koristio odeću koja je podrazumevala žrtvovanje životinja (videti 1. Mojsijeva 3,21).

5. Na kraju, Kajinov nedostatak prave duhovne povezanosti dostiže vrhunac u činu ubistva. Pošto se Kajin odvaja od Boga Oca, on gubi vezu i sa svojim bratom. Bratoubistvo ilustruje kako greh funkcioniše. Greh prema bratu potiče od greha prema Bogu. Bog uočava ovaj odnos između religioznog i etičkog kada upozorava Kajina: „Nećeš li biti mio, kad dobro činiš?“ (1. Mojsijeva 4,7). Izraz „činiti dobro“ odnosi se, pre svega, na ispravnu žrtvu koju Kajin treba da prinese; ali se takođe odnosi i na Kajinovu ličnu borbu protiv zla i, tačnije, na njegov odnos sa bratom. Hebrejski glagol *teytib*, „činiti dobro“, ima jaku etičku konotaciju. Isti glagol koristi i Jeremija da opiše željeni odnos „između čovjeka i bližnjega njegova“ (Jeremija 7,5).

Zanimljivo je primetiti da Jeremijino obraćanje Izrailju povezuje isto pitanje verskog života sa etikom. Posle dugačkog spiska etičkih zločina (krađa, laž, preljuba, itd.), prorok se suočava sa svojim narodom: „Pa onda dohodate i stajete preda mnom u ovom domu“ (Jeremija 7,10). Ovaj poziv se pojavljuje kod mnogih drugih proroka koji su naglašavali Božje odbacivanje ovih žrtava. Mihej, posebno, jezgrovito insistira na bezvrednosti takve religije: „Hoće li Gospodu biti mile tisuće ovnova? ... Pokazao ti je, čovječe, što je dobro; i šta Gospod ište od tebe osim da činiš što je pravo i da ljubiš milost i da hodiš smjerno s Bogom svojim“ (Mihej 6,7.8).

Proročki značaj žrtava

Jedan od najmoćnijih biblijskih odlomaka o proročkom značaju žrtava je Isaijina pesma o Sluzi koji pati. Sluga koji pati je identifikovan kao žrtva, predviđajući na taj način požrtvovanu službu Isusa Hrista. U stvari, centralna ideja odlomka je patnja i umiranje Sluge u svrhu pomirenja. Ova ideja se javlja u osam od dvanaest stihova (Isaija 53,4–8.10–12).

Takođe je pojačana u centralnom delu teksta Isaija 53,4–6 i opisan terminima i motivima direktno pozajmljenim iz levitskog sveta. Sluga se upoređuje sa jagnjetom za klanje (Isaija 53,7; uporediti sa 3. Mojsijeva 4,32; 3. Mojsijeva 5,6; 3. Mojsijeva 14,13.21; itd.). Pasivni oblik, jedna od najkarakterističnijih osobina levitskog stila, najistaknutiji je u poglavlju Isaija 53. Upotrebljen je 16 puta u tekstu; od čega je njih 12 u *Niphal*-u, tehničkom obliku sveštenečke „deklarativne presude“, koja se obično koristi u vezi sa žrtvama. Ovu nameru dalje potvrđuje sedam referenci na „greh“, koje pokrivaju sva tri tehnička termina (*pesha'*, *'awon*, *khet'*): „Ali on bi ranjen za naše prijestupe [*pesha'*], izbijen za naša bezakonja [*'awon*]; ... i Gospod pusti na nj bezakonje [*'awon*] svijeh nas; ... sam će nositi bezakonja [*'awon*] njihova; ... i sam nosi grijehe [*khet'*] mnogih“ (Isaija 53,5.6.11.12).

Jedan stih posebno otkriva levitski proces pomirenja: „Pravedni sluga moj opravdaće mnoge svojim poznanjem, i sam će nositi bezakonja njihova“ (*Isaija 53,11*). Reč „znanje“ (*beda'to*) ukazuje na 3. stih, gde je isti koren reči „znati“ (*yadu'a*) korišćen da okarakteriše Slugu kao čoveka koji „zna“ tugu. Stih objašnjava da će Sluga „opravdati“ kroz ovo znanje, ili ovo iskustvo patnje. Sledeći izraz objašnjava radnju koja se podrazumeva u glagolu „opravdati“: „i sam će nositi bezakonja njihova“ (*Isaija 53,11*). Podnošenjem njihovih bezakonja, Sluga će moći da mnoge učini pravednima. Sledeći stih ponovo koristi reč „mnogi“ i potvrđuje ovo tumačenje koje „mnoge“ čini objektom glagola „opravdati“, pa Sluga „i sam nosi grijehe mnogih“ (*Isaija 53,12*).

Ovaj način izražavanja i njegova idejna povezanost prilično su poznati u biblijskom kontekstu, što sugerise da je Sluga poput žrtvenog prinosa, koji je u levitskom sistemu nosio greh i stoga je dozvoljavao opravdanje i oprostjenje od Boga: „Ako li bi doveo između ovaca na žrtvu za grijeh ... I neka metne ruku svoju na glavu žrtvi za grijeh ... i tako će ga očistiti sveštenik od grijeha [*khet'*] njegova, koji je učinio, i oprostiće mu se“ (*3. Mojsijeva 4,32–35*). Snažan akcenat u ovom tekstu podržava ideju da Sluga patnik igra ulogu zameničke žrtve, zauzimajući mesto grešnika da bi pružio oprostaj.

Treći deo: Primena u životu

Božja žrtva za vaše spasenje. Pročitajte tekst Filibljanima 2,7. Razmislite o izrazu „ponizio“. Kako se Božja spremnost da postanete „sluga“ primenjuje na vaš odnos sa susedima ili rođacima? Koliko ste spremni da se „ponizite“ za napredak svog kolege ili odrastanje vašeg deteta?

LEKCIJA 7

Ključni tekst: Isaija 6,8

Središte proučavanja: Isaija 6,6–8; Otkrivenje 4,9–11.

Prvi deo: Pregled

Bog je temelj svakog dobra, zato što je On stvoritelj svih dobrih stvari, živih i neživih. Ovu važnu istinu čujemo u prvim rečima Biblije: „U početku stvori Bog nebo i zemlju“ (1. Mojsijeva 1,1). U ovoj rečenici, na hebrejskom, glagol „stvori“ prethodi svom subjektu „Bog“, što je način da se potvrdi da, pošto je Bog stvoritelj, samim tim On je Bog. U ovonedeljnoj lekciji razmišljaćemo o značaju ove temeljne istine, koja je osnova za tri biblijska otkrivenja Boga.

Naša pažnja će se prvo usredsrediti na Božji presto na nebu. Bog je uzrok svega, i sve zavisi od Njega, Bog je Car koji svime vlada. Bog je tako predstavljen kao Car nad carevima, koji sedi na svom prestolu na nebu (*Isaija 6,1.6–8, Otkrivenje 4,9–11*). Naša pažnja će se, zatim, preseliti na Božji presto na zemlji. Pošto Bog vlada univerzumom, Njegov presto takođe ima suverenitet nad zemljom. U ovom drugom odeljku naučićemo više o Božjem carstvu na zemlji, u Edemskom vrtu, a kasnije i u Izrailju (u vezi sa kovčegom zaveta), i na Sionu, koji su opisani kao mesta Božjeg prestola.

U trećem odeljku, prigrlićemo našu nadu u Božji budući presto u nebeskom „Novom Jerusalimu“. U zaključku, razmotrićemo sledeću lekciju: Šta za nas danas znači da imamo Božji presto u našim srcima?

Drugi deo: Komentar

Božji presto na nebu. Postojanje Božjeg prestola na nebu prethodilo je stvaranju zemlje. Po Jeremiji, ovaj presto postoji od samog početka stvaranja vaseljene (*Jeremija 17,12*). U ovom posebnom nebeskom kontekstu dogodila se prva Luciferova pobuna i, otuda, poreklo zla. Ovo svedočanstvo je važno jer pokazuje da je problem zla kosmički problem koji se tiče i drugih svetova, a ne samo zemlje. Stoga jedino rešenje za problem zla postoji na kosmičkom nivou, i ono dovodi do neizbežnog uništenja Lucifera (*Otkrivenje 20,7–10*). Isaija opisuje Božji presto kao mesto gde nebeska bića služe, hvale i obožavaju Cara univerzuma: „Godine koje umrije car Ozija vidjeh Gospoda gdje sjedi na prijestolu visoku i izdignutu, i skut mu ispunjavaše crkvu“ (*Isaija 6,1*). Realnost nebeskog prestola bogata je brojnim idejama o božanskoj stvarnosti i poukama za nas.

Prva ideja izražena slikom prestola preko datih simbola predstavlja carstvo. Kao car svega što je stvorio, Bog vlada i kontroliše čitav univerzum. Za nas ova ideja podrazumeva poslušnost Njegovim zakonima i poverenje u Njegovu moć i Njegovo vođstvo. Štaviše, pošto se carstvo često povezuje sa funkcijom sudije (*Psalam 122,5*), sva stvorenja, uključujući i ljude, treba da vide Boga kao svog sudiju, što znači da je Bog onaj koji vidi sve i može proceniti naše postupke, dobre i loše (*Propovednik 12,14*). Ne samo to, mi vidimo da je Bog onaj koji će nas spasiti od zla. Sudija je u Bibliji i „spasitelj“ (*Sudije 3,9.15; Sudije 6,36; Sudije 12,3*). Smeštajući Božji presto na nebo, Biblija pokazuje da sud i spasenje nisu u našim rukama. Samo Bog sudi, i samo će nas On spasiti.

Biblijski naglasak na nebu kao mestu Božjeg prestola donosi nam nekoliko poruka. Ova lokacija nagoveštava da se Bog razlikuje od Njegove kreacije; Bog nije drvo ili u drvetu. Bog nije proizvod ljudskih bića. Bog je Tvorac, beskonačno udaljen od zemlje, pa stoga nedostižan i izvan našeg shvatanja, „jer je Bog na nebu a ti si na zemlji, zato neka bude malo riječi tvojih“ (*Propovednik 5,2*).

Bilo koja teologija, bilo koji pokušaj ljudskog opisa Boga je neadekvatan jer je Bog izvan našeg razumevanja (*Jov 11,7–12; Jov 36,26; Isaija 55,8.9*). Kada se molimo Bogu, naše reči, pa čak i naše ćutanje, treba da odražavaju poštovanje. Duboku misteriju Božjeg postojanja dočarava složenost prestola, koji ima izgled natprirodne nebeske kočije koju oživljavaju moćni heruvimi, kao i druga živa bića sa krilima i snažnim rukama ispod njih (*Jezekilj 1,8*). Slavna i uzvišena lepota Božjeg prestola odaje utisak nedostižne transcendentnosti. Jezekilj opisuje da je presto napravljen od dragog kamenja, posebno lapis lazulija, materijala koji se na starom Bliskom istoku povezuje sa božanstvom (*Jezekilj 1,26*). Danilo vidi presto sastavljen od plamena (*Danilo 7,9*); dok je u Otkrivenju okružen smaragdnom dugom, a ispred kristalnog mora je sedam baklji ili ognjenih lampi (*Otkrivenje 4,3–6*). Samo jedan ljudski odgovor na ovaj prikaz veličanstvene i savršene lepote je prikladan – strahopoštovanje pomešano sa poniznošću, i sveprisutna svesnost o našoj bedi i grešnom stanju bez Boga.

S druge strane, ova misterija i savršena lepota su poziv da na našim bogoslužjenjima svedočimo o njihovom postojanju. Mi to činimo kada s poštovanjem ispitujemo Božje otkrivenje kroz Njegovu Reč i dela Njegovog stvaranja. Božja lepota i misterija su takođe poziv čovečanstvu da se pokaje i da Mu dozvoli da isceli naše grešne karaktere. Štaviše, lepota i misterija Božjeg prestola su poziv za nas, ovde i sada, da svedočimo i o pravdi i o stvarnosti Božijih apsolutnih principa istine.

Božji presto na zemlji. Ipak, Bog se nije ograničio na nebo, daleko od ljudske sudbine i ravnodušan prema njoj. Na zemlji su takođe bili prisutni razni prikazi nebeskog prestola.

Rajski vrt. Prvo zemaljsko pojavljivanje „nebeskog“ prestola na zemlji nalazi se u Edemskom vrtu, koji je opisan terminima koji podsećaju na nebeski Božiji hram. Heruvimi koji stoje ispred vrta, sa plamenim mačem (*1. Mojsijeva 3,24*), podsećaju na heruvime koji stoje oko nebeskog prestola Božijeg i služe kao plamen ognjeni (*Psalam 104,4; uporedi sa tekstovima Danilo 7,9, Otkrivenje 4,3–6*). Reke koje teku u Rajskom vrtu (*1. Mojsijeva 2,10–14*) upućuju na vodu života, koja je bistra kao kristal i izvire iz prestola Božijeg (*Otkrivenje 22,2*). Drago kamenje se takođe javlja na oba mesta, na nebu i na zemlji (*1. Mojsijeva 2,12; uporedi sa tekstom Jezekilj 1,26*).

Kovčeg zaveta. Još jedna važna lokacija Božjeg prestola bio je kovčeg zaveta, koji takođe deli značajan broj karakteristika sa Božjim nebeskim prestolom (kao što je prisustvo heruvima) i smatra se Božjim prestolom ili podnožjem. Dokazi za ovu identifikaciju nalaze se u tekstu 1. Dnevnika 28,2, gde je izraz „kovčeg Gospodnji“ povezan sa „podnožje nogama Boga našega“ (*1. Dnevnika 28,2*). To je bilo mesto, kao i kod drugih prestola, gde će se izvršiti sud. „Podnožje“ se takođe pominje kasnije u tekstu 2. Dnevnika 9,18, gde se nalazi ispod Solomunovog prestola, prema drevnom bliskoistočnom običaju po kome su podnožja stavljena pred noge boga u hramu (*videti Psalam 99,5; Psalam 132,7; Plač Jeremijin 2,1*), što implicira da je Bog stajao iznad njega.

Gora Sion. Kada se Izrailj nastanio u svojoj obećanoj zemlji, stavili su kovčeg zaveta u jerusalimski hram na gori Sion. Ime Sion je tada korišćeno kao sinonim za mesto Božjeg prestola, sedište suda (*Psalam 9,4; Isaija 16,5*). Svi prethodni pojmovi u vezi sa prestolom Božjim se, dakle, prenose na Sion, gde Bog obitava i sudi narodima (*Psalam 9,11–15*). Ovakav način razmišljanja će se nastaviti i u Novom zavetu, gde će Hristos i Njegovi apostoli sedeti na prestolima da sude svetu (Matej 19,28). Sion će postati Novi Jerusalim na nebu, gde će se biblijska nada u mir, ljubav i večni život na kraju ispuniti (*Otkrivenje 21,1–4*).

Mi smo hram Božji. Bog prebiva među svojim narodom. Hebrejski glagol *shakan*, „boraviti“, koristi se za opisivanje Božjeg prisustva među Njegovim narodom u svetinji (2. *Mojsijeva 25,8.9*). Ova ideja o Božjem prebivalištu bila je toliko moćna da je proizvela reč *mishkan*, „šator“, mesto gde će Bog obitavati. Glagol se odnosi i na oblak koji je boravio, „počivao“ (*shakan*), iznad šatora (2. *Mojsijeva 40,35*). U Novom zavetu, ovaj pojam se proširuje na hrišćansku ličnost, uključujući i telo: „Ili ne znate da su tjelesa vaša crkva svetoga Duha koji živi u vama, kojega imate od Boga, i nijeste svoji?“ (1. *Korinćanima 6,19*). „Proslavite dakle Boga u tjelesima svojijem i u dušama svojijem, što je Božije“ (1. *Korinćanima 6,20*), zaključuje Pavle.

Treći deo: Primena u životu

Pedagogija prestola. U naše vreme pojmovi carstva i „trona“ ne zvuče posebno relevantno. Izgubili smo osećaj za transcendentnost, poštovanje i svetost. Razgovarajte o ovim pojmovima sa mladima i sa starijim ljudima. Razmotrite sledeće strategije kao moguće načine za prenošenje ovog pojma:

1. Organizujte izlet u prirodu među veličanstvenost i sjaj Božjeg stvaralačkog dela kao način da unesete osećaj transcendentnosti i strahopoštovanja prema Njegovom prestolu.
2. Posetite astronomski muzej kao način da cenite naš beskonačni univerzum.
3. Pozovite nekog naučnika da objasni složenost i misterije ljudskog tela.

Presto u bogosluženju. U svetlu vašeg proučavanja prestola Božijeg, ponovo preispitajte svoja bogosluženja, način na koji se ponašate u crkvi, način na koji se molite, pevate i propovedate. Da li bi hvalisanje uspehom misije vaše crkve ili njenim brojem biblijskih časova bilo prikladno? Zašto bi bilo prikladno ili zašto ne?

Presto u etici. Prepoznajte i cenite Božje prisustvo u svom bližnjem, svom rođaku, svom bratu ili sestri, svojim roditeljima i supružniku. Kako stvarnost Božjeg prestola i transcendencije utiču na prirodu vašeg odnosa sa njima?

Presto u vašem ličnom životu. Postavite sebi sledeće pitanje: „Šta ideja da sam Božji presto (hram) znači u mom svakodnevnom postojanju?“ Odnosno, kako ideja da ste Božji presto utiče na način na koji se ponašate prema svom telu, organizujete svoje vreme, organizujete svoje domaćinstvo i ponašate se na radnom mestu?

LEKCIJA 8

Ključni tekst: Otkrivenje 14,1

Središte proučavanja: Psalam 15, Psalam 24, Psalam 51, Psalam 122.

Prvi deo: Pregled

U sredini Biblije nalaze se Psalmi koji sadrže svedočanstva o molitvama i bogoslužnju drevnog Izrailja. Nisu samo sveštenici ti koji se mole; neuki narod, pesnici i carevi pevaju hvalu Tvorcu i Spasitelju. Ali oni i plaču i vape ka Gospodu, žudeći za Njegovim sudom i spasenjem. Među ovim psalmima, koji odražavaju patnju drevnog naroda Izrailja, takođe možemo naći bljeskove proročkih izjava koje se tiču kraja vremena, kada će veliki Sudija konačno doći kao odgovor na čežnju naroda. Eshatološki smisao ovih psalama primetili su brojni bibličari.

U naredne dve lekcije pretraživaćemo ove svete stihove kako bismo pronašli poruke upućene nama koji živimo u vremenu kraja. Razmišljaćemo o svojoj patnji, svojim frustracijama i bolnim iskustvima dok smo čekali odgovor a Bog je ćutao. Žudećemo za mirom u trenucima nevolja i ratova. Plakaćemo sa narodom psalama. Ali takođe ćemo biti utešeni i ojačani u našoj nadi dok budemo učili o stvarnosti i sigurnosti Božjih obećanja. Naš poslednji odgovor će tada biti da obožavamo Gospoda. Tada ćemo bolje shvatiti dubinu i značaj čežnje Izrailja. Ali još važnije, otkrićemo koliko su pesme ovih pesnika i sveštenika relevantne za nas koji živimo u vremenu kraja.

Drugi deo: Komentar

Za ovo putovanje unutar „duše“ proročke poruke, izabrali smo četiri psalma: Psalam 122, zbog njegovog snažnog i dirljivog poziva „lštite mira Jerusalimu“ (*Psalam 122,6*); Psalam 15 i Psalam 24, jer se oba psalma čude odsustvu Gospoda i postavljaju ista zagonetna pitanja: „Ko može nastaviti na svetoj gori tvojoj?“ (*Psalam 15,1*), „Ko će izaći na goru Gospodnju?“ (*Psalam 24,3*); i Psalam 51 zbog njegove drhtave molbe pred prisustvom Gospoda u Njegovom hramu: „Učini mi, Bože, čisto srce“ (*Psalam 51,10*).

Psalam 122: Jerusalimski mir. Iako se Psalam 122 pripisuje Davidu (*Psalam 122,1*), mnogi bibličari dovode u pitanje ovu vezu na osnovu pozivanja na „dom Gospodnji“ (*Psalam 122,9*). Tvrdi se da David nije mogao da pomene „dom Gospodnji“, to jest jerusalimski hram, jednostavno zato što hram još nije sagrađen u njegovo vreme. Ipak, šator u Davidovo vreme se često naziva „dom Gospodnji“ (*1. Samuilova 1,7.24; Sudije 19,18*). Dakle, ono što se promašuje u ovom argumentu jeste činjenica da je gora Morija, koja će postati mesto za Jerusalim, takođe vrlo rano u biblijskoj istoriji označena kao „gora Gospodnja“ (*1. Mojsijeva 22,14*). Prema tome, pojmove „dom Gospodnji“ i „Jerusalim“ treba shvatiti u duhovnom smislu koji prevazilazi stvarno Davidovo vreme. Dok se David moli o miru u Jerusalimu, nadahnuti smo da tipološki sanjamo o duhovnom Jerusalimu iz kojeg će mir i sud zračiti prema krajevima cele zemlje, kao blagoslov za sve narode (*1. Mojsijeva 22,17.18; uporediti sa 1. Mojsijeva 12,3*).

To što David, ratnik, traži mir u Jerusalimu, podrazumeva ideju da će svet biti u ratu protiv Jerusalima. Prorok ima u vidu Armagedon kao događaj, kako je predviđeno u tekstovima Otkrivenje 16,16 i Danilo 11,45. Ime Armagedon, što znači „gora okupljanja“, odnosi se na goru

Gospodnju na kojoj se Božji narod okuplja da bi obožavao Boga. Ovo „sakupljanje“ se takođe odnosi na okupljanje svih onih koji će doći da napadnu Božji narod. Izraz „gora Gospodnja“ tipološki predstavlja duhovni Sion ili Jerusalim. David proročki vidi da mir u svetu zavisi od mira u Jerusalimu. Stoga nas poziva da se molimo za mir u Jerusalimu od koga zavisi mir, blagoslov i spasenje sveta.

Psalam 15 i Psalam 24: Gora Gospodnja. U Psalmu 15 i Psalmu 24, David postavlja pitanje koje se odnosi na isti događaj, to jest, zauzimanje „svete Gore“, što se odnosi na Novi Jerusalim na nebu. Ipak, odgovor na to pitanje je drugačiji u svakom psalmu. U Psalmu 15, fokus je na ljudskom nivou i brizi za Božji narod. Opis pravednika je ovde u suprotnosti sa opisom zlih u Psalmu 14, koji progone Božji narod (*Psalam 14,4*). On je ovde identifikovan kao „rod pravedni“ i Božji narod traži „zaklon“ u Gospodu (*Psalam 14,5.6*) i čezne za Njegovim spasenjem, koje će doći „sa Siona“ (*Psalam 14,7*).

Psalam 15 se nastavlja u istom tonu, i onda se postavlja pitanje: „Ko može nastaviti na svetoj gori tvojoj?“ (*Psalam 15,1*). Da bi odgovorio na ovo pitanje, psalmista se poziva na Božji narod koji, za razliku od zlih u prethodnom psalmu, živi po principima zaveta, koji je jednak sa Deset zapovesti, tri su pozitivne izjave (*Psalam 15,2*), a sedam su negacija (*Psalam 15,3–5*). Prvo načelo uključuje sve ostale: „Ko hodi bez mane“ (*Psalam 15,2*). Hebrejska reč *tamim*, „ispravno“, znači potpunost, ima konotaciju naivnosti i sugerise istinitu religiju u kojoj nema laži ili promišljanja. U sredini psalma vidimo da je religija Božjeg naroda zasnovana na strahu od Gospoda (*videti Psalam 15,4*). Primetite, takođe, da se ovi principi nalaze u srži etičkog poretka, i odnose se na naše ophođenje prema drugima. Oni se tiču negativnog ponašanja, laganja (*Psalam 15,2*), klevetanja (*Psalam 15,3*) i obmane (*Psalam 15,5*).

Psalam 24 dopunjuje Psalam 15. Dok Psalam 15 ima egzistencijalnu perspektivu, Psalam 24 ima kosmičku perspektivu, koja je izražena u tri dela. Psalam počinje uzdizanjem Boga stvaranja, koji vlada svemirom (*Psalam 24,1.2*). Psalam zatim prelazi na poziv na slavljenje, kroz pitanje: „Ko će izaći na goru Gospodnju?“ (*Psalam 24,3*). U psalmima, slavljenje je generalno ljudski odgovor na Božje stvaranje (*Psalam 95,6; Psalam 100,1–3*). Drugi odeljak (*Psalam 24,3–6*) odgovara na pitanje u tekstu Psalam 24,3 naglašavajući da samo oni koji imaju „čiste ruke i srce bezazleno“, i koji nisu počinili idolopoklonstvo, ispunjavaju uslove za izlazak na goru Gospodnju, odnosno bogosluženje (*Psalam 24,4*). Psalam se ovde ne odnosi na ideal apsolutnog savršenstva. Kasnije su ovi obožavaoci opisani kao „generacija onih koji traže“ Gospoda (*Psalam 24,6*).

Treći deo (*Psalam 24,7–10*) govori o dolasku Cara slave. Bog je ovde predstavljen kao pobednički ratnik, „silan u boju“ (*Psalam 24,8*), koji je pobedio sile zla i haosa, i tako obnovio poredak stvaranja. Drugim rečima, verski ideal Božjeg naroda, gde se čeka spasenje sa Siona, je i vertikalne i horizontalne prirode. Ovaj ideal se sastoji od lične vere u nevidljivog Boga i nade u dolazeće carstvo; dakle, ono je i pronicljivo (daje mudrost) i apokaliptično.

Psalam 51: Čisto srce. Prema naslovu Psalma 51 (*Psalam 51,1*), ovu molitvu mora da je napisao David kada se suočio sa prorokom Natanom zbog svog greha. Ali ova molitva se takođe može shvatiti i tumačiti kao tipična molitva svake osobe koja je svesna svog bezakonja i želi da se sretne sa našim Bogom koji je uvek dostupan grešniku.

Molitva počinje Davidovim vapajem Bogu za oprostaj, apelom na Njegovu milost zbog njegovog „bezakonja“ (*Psalam 51,1*). Zatim se Psalam razilazi u dva pravca. Prvi deo psalma

(*Psalam 51,1–9*) je molba Bogu da izbriše njegove „prestupe“, koji ga odvajaju od Boga. Bog je ovde opisan kao milostiv (*Psalam 51,1*), Bog „istine“ (*Psalam 51,6*) i kao onaj koji može odvratiti svoje lice od nečijih greha (*Psalam 51,9*). Greh je toliko veliki i dubok da se sve reči za greh koriste da ga dodatno označe: *khet'* – „greh“, *pasha'* – „prestup“ i *awon* – „bezakonje“. Da bi prikazao veličinu svog greha, pesnik koristi hiperboličnu sliku, njegov greh potiče iz vremena njegovog začeća u utrobi njegove majke (*Psalam 51,5*). Stoga, jedini način da se približi Bogu i obnovi svoj odnos sa Njim je da njegov greh nestane, kao da se ništa nije dogodilo. U ovom prvom odeljku, ključne reči koje izražavaju ovu ideju brisanja greha naglašavaju molitvu „očisti“ (*Psalam 51,1.9*), „operi“ (*Psalam 51,2.7*), „operi“ (*Psalam 51,2*) i „očisti“ (*Psalam 51,7*).

Drugi deo psalma (*Psalam 51,10–19*) koncentriše se na ideju obnove. Ključne reči su „učini“, „obnovi“, „vrati“ i „podigni“. Bog je opisan kao Stvoritelj (*Psalam 51,10.12.15*) i Spasitelj (*Psalam 51,14*). Psalm se završava vizijom „zidina Jerusalima“ i žrtve koja je prihvaćena od Boga (*Psalam 51,18.19*).

Treći deo: Primena u životu

1. U svetlu naše lekcije za ovu nedelju, razmislite o sledećim pitanjima: Šta za nas danas znači poziv psalmiste da se „molimo za mir u Jerusalimu“? Šta moramo da uradimo da bismo to postigli?
2. Razmišljajte o Isusovoj preporuci da se molite našem nebeskom Ocu: „Da dođe carstvo tvoje; da bude volja tvoja i na zemlji kao na nebu“ (*Matej 6,10*). Shvatite da se ova molitva ne odnosi samo na duhovno rešenje za naš uzburkani svet. Ova molitva govori o Isusovom dolasku da promeni svet. Razgovarajte o tome.
3. Kako da naša nada u dolazak Gospodnji, zabrinutost zbog znakova poslednjeg vremena i događaja koji se odvijaju u svetu i naša želja da se pripremimo za Božje carstvo utiču na naš lični rad za rast i razvoj karaktera? Zašto bi osećanja i misli naših srca takođe trebalo da odgovaraju našim idealima o Carstvu Božjem? Razgovarajte o tome zašto bi naš duhovni napor ka posvećenju i naš ideal svetosti trebalo da nas učine osetljivijim prema blišnjima i pažljivijim u našem ophođenju prema njima.
4. **Aktivnost.** Pošto živimo u vremenima kada postoje ratovi širom sveta, treba da naučimo da se molimo za „mir u Jerusalimu“. Ova ideja znači da bi mir u svetu trebalo da bude deo naše brige. Organizujte sedmicu molitve da se molite za mir širom sveta i da razvijete empatiju prema ljudima koji pate u uslovima rata.

LEKCIJA 9

Ključni tekst: Psalam 67,3.4

Središte proučavanja: Psalam 46, Psalam 47, Psalam 67, Psalam 75.

Prvi deo: Pregled

Prošle sedmice, odabrani psalmi su se fokusirali na Božji narod u vreme kraja, dok se pripremaju za dolazak Gospodnji. Učili smo o izazovima sa kojima su se susretali i njihovim borbama. Izazovi su se ticali njihovog ličnog života. Psalmi su se odnosili na potrebu za dubokim i radikalnim pokajanjem – potpunom promenom srca. Izabrani psalmi su takođe upozoravali Božji narod, kao zajednicu vere, na spoljašnjeg neprijatelja, koji mu je u trenucima žestokog progona donosio nepodnošljive nevolje. Ove sedmice, četiri odabrana psalma će nam skrenuti pažnju na samog Boga. Prvi psalam će nam predstaviti Boga kao „naše utočište“, Boga koji nas teši i uverava i prikazati Ga kao Onoga koji će doneti „pomoć“ u vremenima „nevolje“ (*Psalam 46,1*).

Drugi psalam će uzburkati naša srca, čineći nas radosnim jer je Bog „Car naš... Car od sve zemlje“ (*Psalam 47,6.7*). Treći psalam će pojačati ove emocije, koje će se pretvoriti u zahvalnost jer je Bog konačno odgovorio na naš vapaj. Bog više nije samo Bog kome ponavljamo svoje molitve, tražeći Njegovo izbavljenje. Bog više nije samo Bog kome smo se žalili, izražavajući svoju frustraciju jer je „mjesto suda bezbožnost i mjesto pravde bezbožnost“ (*Propovednik 3,16*). Na kraju krajeva, Bog je Sudija koji će doneti pravdu svetu i konačno uspostaviti pravi poredak (*Psalam 75,7.10*). Četvrti, i poslednji, psalam je ispunjenje svešteničkog blagoslova. Bog, pun milostivih blagoslova, nastava među svojim narodom (*Psalam 67,7*).

Drugi deo: Komentar

Psalam 46: Bog je naše utočište. Ovaj psalam se pripisuje „sinovima Korejevima“, koji su bili Leviti (*1. Dnevnika 6,16.22*) odgovorni za muziku u hramu. Ova informacija može objasniti referencu na hram kao na „sveti stan višnjega“ (*videti Psalam 46,4*). Po psalmu, opasnosti koje se ovde susreću su dvostruke prirode. Oni nisu samo prirodnog porekla, kao u nekoj vrsti kosmičkog zemljotresa koji uključuje zemaljske i vodene elemente. Zemlja se trese (*Psalam 46,3*), a gore se obrušavaju u dubine morske (*Psalam 46,2*). Kataklizmike opasnosti su takođe posledica nasilnog napada neprijatelja, kao što vidimo u frazi „uzbučaše narodi“. Njihov bes uvećava paralelno dešavanje koje kulminira propašću svih zemaljskih carstava (*Psalam 46,6*).

Božji narod, neposredne žrtve ove dvostruke katastrofe, prepoznat je kao onaj koji govori psalam koji sadrži njihovu reakciju na apokaliptičku katastrofu, „nećemo se bojati“ (*Psalam 46,2*). Na dvostruki napad prirode i neprijatelja, Božji narod odgovara dvostrukom zaštitom koju donose i priroda i Bog. S jedne strane, reka iz grada Božijeg donosi radost (*Psalam 46,4*). Ova reka koja teče dočarava lekovite vode koje teku iz Novog Jerusalima i reke koje su tekle iz Rajskog vrta (*1. Mojsijeva 2,10*). Ista slika se ponovo pojavljuje u knjizi Otkrivenja, koja opisuje Novi Jerusalim (*Otkrivenje 22,1*). S druge strane, sam Bog je uključen, Bog koji stoji usred svetog grada (*Psalam 46,5*) naziva se „naše utočište“, što je prepoznato kao „pomoć i sila“ u situaciji nevolje (*Psalam 46,1*). Obratite pažnju na kosmičku harmoniju između Boga stvaranja i stvorene prirode, gde Bog kontroliše elemente, baš kao što je to učinio Isus na moru

(*Matej 8,27*). Kosmički sukob se odnosi na poslednje događaje velike borbe, gde će se narodima suprotstaviti tabor Božiji predstavljen svetom gorom (nebeski Sion). Psalam rezonuje sa vizijom apokaliptičkog proročanstva poslednje bitke u ljudskoj istoriji, kako je opisano u tekstovima Danilo 11,45 i Otkrivenje 16,16. Psalam se završava uverenjem „Gospod nad vojskama s nama je“ (*Psalam 46,11*).

Psalam 47: Bog je naš car. Psalam 47 nastavlja nadu koja se slavila u prethodnom psalmu. Isti levitski autori, sinovi Korejevi, pevaju o pobedi Boga Sionskog. Bog sedi na svom svetom prestolu, koji je Sion. Sada kada je potpuni trijumf, slavna pobeda, postignuta nad neprijateljem, Bog je proglašen za Cara. Ovaj psalam pripada seriji psalama koji se nazivaju „carski psalmi“ ili „psalmi ustoličenja“, a koje karakteriše opšta slava Boga kao Cara (*videti Psalme 93, 96–99*).

Važno je napomenuti da je Psalam 47 kasnije korišćen u jevrejskoj liturgiji *Roš Hašana* (Nova godina), prvog dana prvog meseca jevrejskog kalendara, *Tišrija*. Duvanje u trubu koje se pominje u Psalmu 47,5 služi kao osnova za duvanje u šofar tog dana, da se proslavi nada da će jednog dana Bog zavladati svim narodima. Takođe, narodi koji sada slave Boga su isti oni koji su poraženi u ratu (*Psalam 47,3*). Knjiga Otkrivenje upućuje na isti fenomen kada govori o „isceljenju naroda“ u kontekstu Novog Jerusalima (*Otkrivenje 22,2*). U drevnom Izrailju, reč „narodi“ (*goyim*) označavala je neprijatelje Izrailja. Sada, u ovom novom okruženju, oni više nisu protiv Božjeg naroda. Oni su sada postali deo Božjeg naroda.

Izlazak iz ropstva se koristi kao šablon za duhovni podsticaj, osvajanje novog Hanana. Paralelni izrazi „nasleđe“ i „krasota Jakovljeva“ (*Psalam 47,4*) odnose se na osvajanje Obećane zemlje, koja je uključivala i okolne narode koji su bili poraženi (*videti 5. Mojsijeva 32,8*). Psalam se završava eshatološkom vizijom Izrailja i svih naroda sveta, koji priznaju Božji suverenitet.

Psalam 75: Bog nam je sudija. Psalam 75 je upečatljiv jer sadrži tri impresivne slike koje se koriste da označe tri faze Božjeg suda. Prvo, tu je slika potresanja zemlje, koja se srušila i izgubila sve svoje temelje (*Psalam 75,3*). Kao da je psalam opisao naš današnji svet, pun haosa i nereda, svet koji je izgubio svaku stabilnost i moralne principe ili vrednosna merila („stubove“). Bog, kao Sudija, podseća svoj narod da će obnoviti stabilnost „stubova“ (*Psalam 75,3*).

Druga slika je čaša puna jakog vina koje Bog izliva na zle. Zli ispijaju ovo vino do kraja (*Psalam 75,8*). Slično, knjiga Otkrivenja često ukazuje na čašu gneva Božijeg (*Otkrivenje 14,10; Otkrivenje 16,19; Otkrivenje 18,6*).

Treća slika je slika rogova (*Psalam 75,10*). Rogovi su simbol moći i dostojanstva (*4. Mojsijeva 23,22; Danilo 7,8*).

U svakoj fazi, Božji sud donosi pravdu u zajednicu sa poremećenim sistemom vrednosti. Bog „spušta“ zle hvalisavce koji „podižu“ svoj rog (*Psalam 75,5.10*). Bog takođe uzdiže pravednike čiji je rog oboren (*Psalam 75,10*). Božanski Sudija uspostavlja, dakle, red koji je poništen silama zla.

Ista nada je obećana u knjizi Propovednika. Nakon što je osudio urušavanje poretka na zemlji, Solomun se nada da će „Bog suditi pravedniku i bezbožniku; jer ima vrijeme svemu i svakom poslu“ (*Propovednik 3,17; uporediti sa tekstom Propovednik 12,14*). Anđeo iz poglavlja Otkrivenje 14 govori o istom dvostrukom sudu. S jedne strane, anđeo obećava da će oni koji se klanjaju zveri, koja predstavlja lažnu crkvu „piti od vina gnjeva Božijega“ (*Otkrivenje 14,10*). S

druge strane, oni koji se klanjaju Gospodu Stvoritelju opisuju se kao sveti „koji drže zapovijesti Božije i vjeru Isusovu“ i koji će „da počinu od truda svojih“ (*Otkrivenje 14,12.13*).

Psalam 67: Bog je naš blagoslov. Psalam 67, kojim se završava naš niz psalama, je molitva, na šta ukazuju glagoli koji izražavaju želju molitelja: „Da bi se znao na zemlji put tvoj“ (*Psalam 67,2; uporediti sa tekstom Psalam 67,3.5–7*). Ova molitva za blagoslov odražava Aronov blagoslov „Bože, budi nam milostiv i blagosiljaj nas, obasjavaj nas licem svojim“ (*Psalam 67,1; uporediti sa tekstom 4. Mojsijeva 6,23–26*). Iako govornik nije izričito identifikovan, natpis koji se odnosi na glavnog muzičara i evociranje sveštenečkog blagoslova sugerišu da se radi o svešteniku koji vodi zajednicu. Ono što ovu molitvu čini posebnom je njen univerzalni obim. Psalam počinje pozivom na blagosiljanje „nas“ (*Psalam 67,1*), zatim nakon želje „da bi se znao na zemlji put tvoj, po svima narodima spasenje tvoje“ (*Psalam 67,2*), molitva se prostire na sve obraćene narode. Ovaj psalam ima u vidu eshatološko ispunjenje kada će svi narodi, a ne samo Izrailj, imati koristi od Božjeg blagoslova. Ova molitva će se ispuniti samo u „Novom Jerusalimu“, koji „ne potrebuje sunca ni mjeseca da svijetle u njemu“ (*Otkrivenje 21,23*).

Treći deo: Primena u životu

Ne treba da čekamo do predstojećeg eshatološkog progona pre nego što sada osetimo potrebu za Božjim utočištem. Sve vrste sadašnjih nevolja nas kvalifikuju za ovu potrebu i prilike su da iskusimo Božje utočište. U trenucima nevolje možemo se osećati ugroženo od strane naših kolega ili prijatelja koji ne dele našu veru i čak se mogu rugati i kovati zaveru protiv nas. Ili nas može ophrvati bolest, neuspeh na ispitu u školi, nedostatak novca ili finansijske sigurnosti i usamljenost. Bilo koji od ovih uslova može se kvalifikovati kao prilika da nam se omogući da iskusimo Božje utočište. Samo Bog nam može pružiti pomoć koja nam je potrebna da nađemo izlaz iz svake nevolje. Samo On nam može dati snagu da izdržimo teškoće.

Pojam „carsko“ ne odgovara našem modernom životu. Ipak, ovo je važan pojam koji će nam pomoći da se u ponižavajućim situacijama ne osećamo potišteno i očajno, veliki Car cele zemlje brine o nama. Kao Njegova deca, mi ćemo vrlo brzo naslediti ono što je obećao.

Dok doživljavamo nevolje i nepravdu, možemo razmišljati o sledećem stihu iz Propovednika: „Nije do brzijeh trka, ni rat do hrabrijih... nego da sve stoji do vremena i zgone“ (*Propovednik 9,11*). Ovo zapažanje nepravde koja je tako svojstvena životu takođe treba da nas podseti na mehanizam blagodati. Ne zaslužujemo božansku dobrotu i milost koju smo dobili. Dakle, moramo se oslanjati na Božiju milost. Božije videlo je naše videlo, ovde i sada. Kako možemo da primimo i uživamo u Božjem daru milosti u svom životu i da hodamo sa poverenjem i radosno dok živimo u Njegovom videlu?

LEKCIJA 10

Ključni tekst: 1. Korinćanima 10,11,12

Središte proučavanja: 1. Mojsijeva 1; Otkrivenje 21–22; Matej 24,27; Danilo 1,18; Danilo 12,13.

Prvi deo: Pregled

Blažena nada ljudskog roda, koja kulminira u dešavanjima tokom poslednjih dana istorije, nije otkrivena samo kroz proročanstva koja nam pružaju otvorenu viziju kraja. Bog je takođe implicitno govorio o kraju u Svetom pismu, i tako u Svojoj Reči dao nagoveštaje različitih vidova eshatološke istorije. Ovo nas uči jednom važnom principu, a to je da ljudska istorija, koja se odvija na stranicama Svetog pisma, nije samo poučna informacija o tome šta se dešavalo u dalekoj prošlosti, čije znanje osigurava „da bude savršen čovjek Božij, za svako dobro djelo pripravljen“ (2. *Timotiju* 3,17). Pošto je Božja namera za čovečanstvo u suštini bila večnost, možemo sa sigurnošću očekivati da je poruka buduće večnosti takođe sadržana u biblijskim pričama.

Nadahnuti autor knjige Propovednika bio je prožet ovim osećajem kada je proročki rekao da je Bog sve „učinio da je lijepo u svoje vrijeme, i svijet metnuo im je u srce, ali da ne može čovjek dokučiti djela koja Bog tvori, ni početka ni kraja“ (*Propovednik* 3,11). Da ponovimo, pošto je Božja namera za čovečanstvo u suštini bila večnost, možemo očekivati da je poruka buduće večnosti sadržana u biblijskim pričama.

U ovoj lekciji ćemo uočiti poruku o završetku istorije u stvarnim događanjima koji se opisuju u Starom zavetu. Događaji koji uključuju stvaranje, potop, uništenje Sodoma i Gomora, pa čak i priča o Danilu na Navuhodonosorovom dvoru, sadrže u sebi poruku o kraju.

Drugi deo: Komentar

Stvaranje. Paradoksalno, izveštaj o stvaranju je možda tekst sa najjačom eshatološkom porukom od svih događanja o kojima se govori u Svetom pismu. Izveštaj o stvaranju ima ovu odliku upravo zato što je to prvi događaj. Jer zemaljska istorija ima početak, nije večna. Istorija takođe ima kraj. Bog upravlja i jednim i drugim. S obzirom da je početak istorije delo Božije, i kraj je u Njegovoj moći.

Kao deo te važne eshatološke poruke, izveštaj o stvaranju je indirektno povezan sa našom nadom u večnost. I izveštaj o stvaranju i naša nada u večnost imaju svoju osnovu u veri. Sveto Pismo svedoči o ovom pojmu, koji se već potvrđuje kroz kanonsku strukturu same Biblije, počevši od Božijeg stvaranja neba i zemlje, pa do stvaranja novog neba i nove zemlje (*poglavlja 1. Mojsijeva 1 i Otkrivenje 21–22; uporedi sa tekstovima Isaija 65,17 i Otkrivenje 21,1*). Ovu ideju vidimo i kao jasno izraženu u jedinoj biblijskoj definiciji vere, koja povezuje dva događaja, stvaranje i našu nadu u večnost: „Vjera je pak tvrdo čekanje onoga čemu se nadamo, i dokazivanje onoga što ne vidimo“ (*Jevrejima 11,1*). Imajte na umu da ova definicija vere počinje verom u stvaranje (*Jevrejima 11,3*) i završava se nadom u „obećanje“ (*Jevrejima 11,39.40*). Takođe treba da primetimo značaj subote na kraju stvaranja. U ovom slučaju, subota ukazuje na

kraj ljudske istorije. Štaviše, subota sadrži i naše sećanje na stvaranje i našu nadu u budući događaj, a to je uspostavljanje Carstva Božijeg.

Potop. Razumevanje potopa kao događaja uporedo sa događajem Drugog dolaska prepoznaje i sam Isus: „Jer kako što je bilo u vrijeme Nojevo tako će biti i dolazak sina čovječijega“ (*Matej 24,37*). Isus zatim nastavlja da otkriva sličnosti između ova dva događanja: iznenadnu, kataklizmičku prirodu tih dešavanja, materijalističke preokupacije ljudi pre uništenja Zemlje (jelo, piće, ulazak u brak), ideju o ostatku, izvesnost događanja. Opis potopa koji je dat u knjizi 1. Mojsijeva ukazuje i na ono što će se dogoditi na kraju ljudske istorije. Bog nije ostao ravnodušan prema zlu koje je preplavilo svet jer je On osetljiv na prisustvo zla. Božiji sud odgovara na „nevaljalstvo ljudsko“ koje je bilo „veliko“ (*1. Mojsijeva 6,5*). Destruktivni događaj u vidu potopa je Božija reakcija uništenjem svega: „Jer evo pustiću potop na zemlju“ (*1. Mojsijeva 6,17*). U isto vreme, potop je i stvaralačko–iskupiteljski događaj, u kome se Bog seća svojih stvorenja. Božiji čin sećanja je način da iskaže svoje brižno interesovanje za njih (*1. Mojsijeva 8,1*).

Posle priče o kraju prepotopnog života i civilizacije, Bog ponovo potvrđuje kontinuitet života. On snabdeva čovečanstvo hranom i ističe svetost života (*1. Mojsijeva 9,4–7*), ukazujući na taj način na Njegov budući dar večnog života.

I na kraju, moramo uzeti u obzir dugu, umetnički i poetski znak Božjeg praštanja i ljubavi. Imajte na umu da nas duga poziva da se setimo subote, ne samo zato što se nalazi na odgovarajućem mestu u strukturi koja je paralelna sa pričom o stvaranju, već i zato što duga sadrži slične poruke odmora i nade. Posebno je upečatljivo da se duga pojavljuje oko prestola Božijeg, kao znak Njegove buduće vladavine, neosporne i neprekidne, nad celom zemljom (*Otkrivenje 4,3; Otkrivenje 10,1*).

Sodom i Gomor. Nakon što je Bog objavio Avramu obećanje o sinu koji će preneti mesijansko „seme“ kao blagoslov svim narodima (*1. Mojsijeva 12,3; 1. Mojsijeva 22,18*), biblijski narativ o iskupljenju prekida se božansko–ljudskim razgovorom o uznemirujućem prisustvu zla i poročnosti. Baš kao što je Bog to učinio sa Nojem, On deli svoju brigu sa i Avramom, zajedno sa svojim planom o tome na koji način će intervenisati. Božji potez prema Njegovim ljudskim slugama–prorocima u vreme Noja i Avrama može biti paralela sa sličnim potezom na kraju vremena, u kome Bog takođe sa svojim ljudskim oruđima deli svoj plan i nameru da se vrati da spase i sudi čovečanstvu.

Avramov odgovor na Božju odluku pokazuje odgovornost koju oseća prema svojim savremeniciima i stoga zaslužuje našu pažnju. Kao takav, njegov odgovor treba da inspiriše i gaji sličnu reakciju u nama kada su naši bližnji u pitanju. Imajte na umu da, nakon što je čuo Božju nameru da sudi Sodomu, Avram ne beži na neko udaljeno mesto. Avram je dobro obavešten o situaciji u Sodomu i Gomoru, gde žive neki od njegovih rođaka. Avramova stalna svesnost o okolnostima u kojima se nalaze njegovi rođaci nije izazvala njegovu osudu. Iz ljubavi prema njima, Avram stoji pred Bogom i odražava Božju milost u menjanju Njegove presude, moleći Sudiju koji sudi svakom biću, za oproštaj prema njima. Obratite pažnju na Avramovu upornost i istrajnost u njegovoj molitvi: „I ljudi okrenuvši se pođoše put Sodoma; ali Avram još stajaše pred Gospodom“ (*1. Mojsijeva 18,22*). Ali zapazite i Avramovu osetljivost na grozotu zla i na potrebu za pravdom i blagodaću: „Hoćeš li pogubiti i pravednoga s nepravednim?“ (*1. Mojsijeva 18,23*).

Takođe treba izvući pouku iz Božjih postupaka, koji ne samo da silazi i deli svoje mišljenje sa svojim ljudskim slugom, već takođe izgleda da podstiče njegovu smelost da reaguje. Možemo čak reći da Bog voli da se suoči sa Avramovim argumentom, zato što Avramova odbrana može da se poveže sa Njegovim milosrđem. Zaista, primećujemo da je poslednji Božiji odgovor odgovor blagodatni: „Neću ih pogubiti radi onijeh deset“ (1. Mojsijeva 18,32). Broj „deset“ u Bibliji simbolizuje ideju o minimumu koji je potreban da bi se nešto uradilo. Takođe obratite pažnju na Božji suverenitet. On „otide svršivši razgovor s Avramom“ (1. Mojsijeva 18,33). Odnosno, odluka ipak pripada Bogu. Bez obzira na ljudsku revnost, ona na kraju neće odvratiti Božju volju. Svojim činom, Avram ponizno odgovara na Božiju presudu: „A Avram se vrati na svoje mjesto“ (1. Mojsijeva 18,33).

Danilo. Jedna posebna ilustracija prisustva budućnosti u Danilovom sadašnjem trenutku je fraza „i kad prođe vrijeme“ (Danilo 1,18). Ova fraza je povezana sa izrazom *qets yamin* „na kraju svih dana“, označavajući kraj ljudske istorije, kada će Danilo i otkupljeni svih vekova dobiti svoje nasleđe (Danilo 12,13). Takođe je upadljivo i značajno da način izražavanja koji opisuju Danilov „test“ od deset dana takođe odslikava izraze koji opisuju proročanstvo o eshatološkom Danu pomirenja, u tekstu Danilo 8,14. Ovo proročanstvo je paralelno sa Danom Suda u stihovima Danilo 7,9–12, nagovešteno značajnim brojem uobičajenih reči i gramatičkih oblika koji su zajednički za poglavlja Danilo 1 i 3. Mojsijeva 16, koji je osnovni tekst o Danu pomirenja (videti Danilo 1,13; uporediti sa 3. Mojsijeva 16,2). Ova povezanost je svakako značajna, jer nagoveštava obećanje Božjeg otkrivenja.

Takođe obratite pažnju na naglašeno ponavljanje reči *mar'eh*, „lik, izgled“ (tri puta u Danilo 1,13.15), što se u Danilovoj knjizi takođe posebno odnosi na eshatološku viziju Božijeg otkrivenja u 2300 dana i noći (Danilo 8,13.26). Ova eshatološka perspektiva prenosi, dakle, poruku nade. Primenjeni na slučaj Danila i njegova tri prijatelja, ovi tekstovi prenose ideju da će se Bog pokazati putem ovog „testa“ i da će biti potvrđeni na Dan pomirenja. Za Danila je poruka o kraju vremena bila deo njegovog svakodnevnog života, način na koji je jeo i pio ukazivao je na ideal stvaranja (videti Danilo 1,12; uporediti sa tekstom 1. Mojsijeva 1,29). Način na koji se Danilo odnosio prema drugim ljudima, uključujući i starešinu dvorana koji je mogao biti neprijateljski raspoložen prema njemu (Danilo 1,9), uobličio je njegov pogled na to kako su i drugi stvoreni na sliku Božiju (1. Mojsijeva 1,26; 1. Mojsijeva 9,6).

Treći deo: Primena u životu

1. Svako jutro, kada se probudite, započnite svoje molitve trenutkom zahvalnosti za čudo života. Zamolite Boga stvaranja da vam promeni život. Neka Bog promeni vaše srce i dâ novi pravac vašem životu. Potražite u Bibliji nove ideje koje će vas izazvati i inspirisati da se promenite. Držite subotu na takav način da ona postane predukus Carstva Božijeg.
2. Napišite listu pojava oblika na zemlji – onih stvorenih, kao i onih iz vašeg ličnog života – koji inspirišu vašu nadu u Carstvo Božje. Ako ste umetnik, nacrtajte i obojite dugu. Ako ste pesnik, napišite pesmu o lepoti i čudima duge. Ako ste pevač, otpevajte pesmu o dugi.
3. Molite se Bogu za nekoga ko vam se ne sviđa dok on ili ona ne postane vaš prijatelj. Molite se Bogu za važnu prepreku u vašem životu. Uporno ponavljajte ovu molitvu sve dok konačno ne vidite stvarni rezultat i saznate da je Bog zaista čuo vašu molitvu.

4. Zašto nam Danilovo korišćenje eshatološkog jezika pri opisivanju njegove trenutne situacije takođe daje nadu i sigurnost da naš život ima smisao i stvoren je za večnost? Na koji način nam ovaj jezik takođe daje i smernice u načinu na koji živimo, jedemo i pijemo, razmišljamo, uživamo u životu i odnosimo se prema drugim ljudima, uključujući naše neprijatelje?

LEKCIJA 11

Ključni tekst: Jestira 5,2

Središte proučavanja: Ruta 1–2, 4; Jestira 3,1–14.

Prvi deo: Pregled

Biblija je puna žena koje su imale značajnu ulogu u Bibliji. Eva, čije ime znači „život“, jer je bila „majka svih živih“, bila je ta koja je prenela mesijansko seme, koje je dovelo do rođenja Isusa Hrista, Spasitelja čovečanstva (1. Mojsijeva 3,15). U patrijarhalnom periodu, žene kao što su Sara, Rebeka, Rahilja i Lija, kao i Tamara, imale su snažan uticaj na tok istorije spasenja. Njihovi postupci su obezbedili nastavak mesijanske linije.

U vreme izlaska iz ropstva, Izrailj je dugovao svoj opstanak dvema ženama kada je faraon naredio da se ubiju sva novorođena muška deca Izrailja. Babice (2. Mojsijeva 1,15–17), pa čak i faraonova ćerka (2. Mojsijeva 2,5) i druge žene (2. Mojsijeva 2,7), spominju se u Tori, Petoknjižju, kao one koji su bile ključne u spasavanju Izrailja, često rizikujući svoje živote. Kasnije se Devora, proročica koja je sudila Izrailju, pominje kao ona koja je „ustala“ i spasla Izrailj u ratu (Sudije 5,7). Rava je sakrila špijune i tako pomogla da se spase Izrailj u njihovoj borbi protiv Hananaca. Prema Matejevom rodoslovu (Matej 1,5), Rava je bila majka Voza koji se oženio Rutom i postao Mesijin predak. U ovoj lekciji ćemo se usredsrediti na dve važne žene koje su dale imena biblijskim knjigama, na Rutu i Jestiru. Uprkos razlici u istorijskom periodu i okruženju u njihovim životnim pričama, ove dve žene na neki način oslikavaju karakter mnogih žena koje je Bog odredio da pomognu u spasavanju Izrailja.

Drugi deo: Komentar

Može se reći da je istorija drevnog Izrailja uokvirena pričama o Ruti i Jestiri. Ruta pripada vremenu „kad suđahu sudije“ (Ruta 1,1), tokom najranijeg perioda Izrailja, u vreme kada su izrailjska plemena još naseljavala Obećanu zemlju. Jestira pripada poslednjem periodu Izrailja, u vreme persijskog izgnanstva. Značajno je da istorija biblijskog Izrailja počinje i završava se glasom žene, jer, biblijski, žena često simbolizuje crkvu. Neko se onda može zapitati, na koji način ove dve žene predstavljaju Božju crkvu i koje pouke možemo mi, kao Božja crkva poslednjih dana, naučiti od njih?

Takođe je vredno napomenuti da su nomadska društva imala tendenciju da daju veći značaj ženama nego što su to činila sedelačka društva. U svetlu ove tendencije, bilo bi dobro da razmotrimo kako reči i uticaj Rute i Jestire, i savremenih ličnosti u istoj poziciji, mogu biti od pomoći u svetu koji postaje sve nemirniji i nasilniji.

Ruta ili moć ljubaznosti. Čitanje priče o Ruti sa stanovišta plana spasenja tokom vremena posletka je prosvetljujuće. Ime Ruta potiče od korena koji znači „prijatelj, saveznik“, sa naznakom mekoće i svežine. Glavna tema knjige je ljubaznost. U lepoj i poetskoj priči nema napetosti, bezbožnosti, sukoba ili kritike, pa čak ni skrivene gorčine. Ruta je identifikovana kao Moavka, što je kvalifikacija koja se koristi dva puta. Junakinja knjige je strankinja. Poruka ljubaznosti koja prožima ovu knjigu na taj način je odvojena od svake nacionalne pripadnosti; dobrota je univerzalna i prevazilazi granice svih naroda.

Priča nam govori da je ova Moavka bila udata za muža Izrailjca koji je umro; zatim odlučuje da prati svoju svekrvu Nojeminu, ne samo na njenom fizičkom putu nazad u zemlju Izrailj, već i u njenoj izrailjskoj religiji: „Kuda god ti ideš, idem i ja; ... tvoj je narod moj narod, i tvoj je Bog moj Bog. Gdje ti umriješ, umrijeću i ja...” (*Ruta 1,16.17*). Priča počinje, dakle, sa pokazateljem uspešnog evangeliziranja, iako se ne daje nikakav izveštaj o misiološkoj strategiji. Ruta nije bila preobraćena senzacionalnim čudom u evangelizacionoj kampanji. Ruta je jednostavno sledila svoju svekrvu iz ljubavi prema njoj jer ju je poznavala i verovala njenom rasuđivanju.

Imajte na umu da Nojemina nije koristila nijedan argument da ubedi Rutu da ostane. Naprotiv, Nojemina je čak podsticala Rutu da se vrati kući svoje majke (*Ruta 1,8*). Nojemina je prestala da se ubeđuje sa Rutom tek „kad vidje da je tvrdo naumila ići s njom“ (*Ruta 1,18*).

Nastavak priče nas vodi do Voza, Nojemininog rođaka, bogatog zemljoposjednika od kojeg Ruta ponizno traži dozvolu da pokupi malo žita sa njegovih polja. Priča kaže da je Voz s njom govorio „milostivo“ (*Ruta 2,13*) i bio velikodušan prema njoj (*Ruta 2,8*). Ispostavlja se da je Voz jedini bliski rođak koji je spreman da ispuni svoju odgovornost kao *go'el*, otkupitelj porodice. Glagol „otkupiti“ je ključna reč odlomka (*Ruta 4,4.7*).

Obratite pažnju na Rutinu revnost i smelost u pristupu svom otkupitelju. Takođe zapazite njenu poniznost, jer priznaje svoje skromno poreklo kao „tuđinka“ (*Ruta 2,10*), i svoju nedostojnost jer nije „kao jedna od tvojih sluškinja“ (*Ruta 2,13*). Obratite pažnju i na njenu ljubaznost prema svekrvi, ljubaznost koju su primetili mnogi ljudi, uključujući Voza, njenog potencijalnog otkupitelja (*Ruta 2,12*). Biblijski autor nikada ne govori o Rutinoj vernosti u njenim religioznim i ritualnim dužnostima, kao da je njena dobrota prema drugima dovoljan dokaz da ubedi njenog otkupitelja u njenu odanost.

Zaključak priče je sve upečatljiviji; ne samo da se Ruta udala za Voza, čime je povratila dostojanstvo svojoj porodici, već je dobila i najveću nagradu koju je porodica mogla dobiti, naime, svoje mesto u rodoslovu Mesije. Duhovno nasleđe ovog događaja je od velikog značaja. Ruta je bila prihvaćena u Izrailju, uprkos njenom stranom poreklu – možda, i paradoksalno, zbog njenog stranog porekla, kao što je naglašeno u knjizi (*Ruta 1,4.22; Ruta 2,2 i 6,10–13.21; Ruta 4,5.10*). U jevrejskoj službi, Knjiga o Ruti se čita tokom praznika Šavuot, poznatog i kao praznik sedmica ili Pedesetnica, proslave koja je povezana sa žetvom i davanjem zakona.

Jestira ili moć lepote. Podjednako inspirativno, ali i izazovno, je čitanje Knjige o Jestiri u svetlu Božjeg plana spasenja tokom poslednjih dana ljudske istorije. Izazovno jer se Knjiga o Jestiri čita kao sekularna knjiga, bez ikakvog otvorenog religioznog sadržaja. Nema pozivanja na Boga. U tekstu se nikada ne pominje neka verska praksa. Čini se da tok događaja teče sam od sebe, bez božanske, čudesne intervencije. Sve što se dešava u priči zavisi od oštroumnosti Mardoheja, kraljevskog dvorjanina, i od lepote i hrabrosti kraljice Jestire, i kao da sve zavisi od pravog trenutka (*Jestira 3,7; Jestira 9,24*). Uloge sveštenika i proroka potpuno su odsutne iz priče. Čak i kraj priče, sa ubistvom mnogih ljudi, izaziva sumnju u njenu duhovnu vrednost. Što je još važnije, jevrejski identitet Jestire i Mardoheja nije ih sprečio da dostignu najviše položaje na paganskom dvoru. Niti išta u knjizi ukazuje na tenziju između njih i tog okruženja. Nije ni čudo što mnogi drevni rabini i crkveni oci dovode u pitanje duhovnu vrednost knjige, čak poričući njeno kanonsko mesto.

Ipak, ova knjiga je i inspiracija, upravo zbog gore navedenih problematičnih elemenata. Nedostatak pozivanja na Boga je, zapravo, važan element koji ovu knjigu čini značajnom i relevantnom za nas koji danas živimo u sekularnom i nemirnom svetu. Iskustvo ćutanja Božijeg je paradoksalna komponenta Njegovog promislenog prisustva. Dešava se da je Jestira kraljica baš u trenutku kada je narod ugrožen. Takođe se dešava da car tokom napada nesanice otkrije čin Mardohejeve lojalnosti, koji je spasio kraljev život. S druge strane, tekst jasno sugerira da je jevrejski narod zaštićen. Ako Jestira ne razgovara s kraljem, ako ćuti, „doći će pomoć i izbjavljenje Judejcima s druge strane“ (*Jestira 4,14*). Isto tako, Isus u svoje vreme koristi sličan argument: „Ako oni učute, kamenje će povikati“ (*Luka 19,40*).

Neki komentatori nalaze dokaze o Božjem providenju u imenu Jestira, koje povezuju sa konceptom *hester panim*, „skrivanje lica“, važnom dimenzijom Božjeg odnosa sa Njegovim narodom kada se čini da je On odsutan (*videti Isaija 8, 17; Isaija 50,6; Isaija 53,3*). Aluzija na Dan pomirenja takođe je primećena na osnovu zajedničkih elemenata, kao što su post, ideja suda i otkupljenje Božjeg naroda nasuprot uništenju zlih. Drevni rabini su podržali ovu vezu na osnovu igre reči *pur*, „puno“, sa rečju *kippur*, Dan pomirenja. Takođe, knjiga o Jestiri se završava istom nadom i perspektivom „mira“ i traženja „dobra“ (*Jestira 10,3; uporedi sa Psalamom 122,8, 9*) kao u Danu pomirenja.

Treći deo: Primena u životu

Kako se sledeća razmišljanja o Ruti i Jestiri mogu primeniti na vaš život?

Ruta: Činjenica da verujemo da pripadamo Božjem narodu i da smo veoma religiozni ne bi trebalo da nas čini tužnim, ljutim ili ponosnim, kada su ljudi oko nas u pitanju, već podrazumeva ozbiljan etički kodeks. Kao što je Ruta bila ljubazna i blaga prema ljudima oko sebe, tako i mi treba da težimo da budemo ljubazni i prijateljski raspoloženi prema drugim ljudima u našoj porodici i društvu oko nas. Takođe obratite pažnju na Rutinu poniznost. Ruta se ne hvali ni svojim kvalitetima ni pobožnošću. Umesto toga, ona se oseća nedostojnom i nikada ne osuđuje druge. Ruta nije uključena u verski aktivizam; nije legalista, misleći da na osnovu svojih dela zaslužuje spasenje. Ona računa samo na milost svoje svekrve i srodnika. Na kraju, imajte na umu da se Nojeminin misionarski metod u suštini sastoji od njenog ljubaznog stava i isto tako ljubaznih postupaka.

Jestira: Priča o Jestiri može da se poveže sa životom u našem modernom i sekularnom svetu. Gde god da smo, i šta god da radimo – u kancelariji, na putu, na fakultetu ili čak u porodici, usred naših najjednostavnijih zadataka i skromnih dužnosti – naše prisustvo je važno i određuje spasenje drugih. Ko zna da li smo došli na određeno mesto za takvo vreme kao što je ovo (*Jestira 4,14*). Budite mudri, ne moramo uvek odmah da otkrivamo svoj verski identitet (*Jestira 2,10.20*). Učinite sebe ljupkim, kao što je to učinila Jestira (*Jestira 2,17*). Zavetujte se da ćete učiniti sve što možete da rešite svoje probleme i verujte u Božju milost i da će On preokrenuti tok događaja.

LEKCIJA 12

Ključni tekst: 2. Timotiju 1,7

Središte proučavanja: Danilo 2,31–45; Otkrivenje 13,11–17.

Prvi deo: Pregled

Poslednje dve sedmice proučavali smo biblijske priče i psalme u kojima su bili nagoveštaji budućih proročanstava. Ipak, ove projekcije u budućnost bile su samo indirektni uvidi koji su nas pripremili da primimo i razumemo poruku proročanstva. U ovoj lekciji obratićemo pažnju na proročanstva koja se otvoreno odnose na vreme kraja. Moramo zapamtiti da Biblija nije samo knjiga lepih priča, napisana za našu zabavu. Niti je Biblija samo knjiga za duhovnu i moralnu izgradnju. Ono što Bibliju čini jedinstvenom je njena poruka nade da će Bog spasiti svet na kraju vremena.

Poruka nade je, naravno, prisutna u različitim oblicima u Svetom pismu. Ali dve apokaliptičke knjige, Danilo i Otkrivenje, posebno se fokusiraju na konačnu sudbinu sveta. Ove dve knjige su međusobno povezane i stoga će obe biti konsultovane u vezi jedne sa drugom. Lekcija će ove sedmice prvo obuhvatiti opšti sled proročkih događaja, kao što je otkriveno u Danilovom proročanstvu o kipu (*Danilo 2,31–45*). Zatim ćemo razmotriti poslednje dane ljudske istorije. Videćemo kako će Danilovo proročanstvo razotkriti moć zla i osuditi njegovu prirodu, koju su već pokazali vavilonski carevi (*Danilo 3*). Proročanstvo će tada dostići svoje ispunjenje u malom rogu iz poglavlja 7 i 8, i u zveri spomenutoj u dva poglavlja druge proročke knjige – Otkrivenje 13 i 14.

Drugi deo: Komentar

Mentalitet Vavilona. Knjiga proroka Danila počinje aluzijom na priču o vavilonskoj kuli. Izveštavajući o napadu Navuhodonosora na Jerusalim, prorok pominje retku i starinsku reč *Shinar*, naziv koji se odnosio na mesto gde su vavilonski graditelji podigli svoju kulu (*1. Mojsijeva 11,2*). Na samom početku knjige, ova konkretna referenca otkriva nameru biblijskog autora da Navuhodonosorov potez prenošenja stvari iz jerusalimskog hrama u Vavilon (*Shinar*), poveže sa graditeljima vavilonske kule.

U poglavlju Danilo 2, isti taj car ima san koji ga muči. Danilo, koji je pozvan da protumači san, objašnjava caru da je Bog nebeski poslao ovaj san da mu pomogne da razume i shvati „misli srca svojega“ (*Danilo 2,30*). Navuhodonosor je zaista imao isti mentalitet kao graditelji Vavilonske kule. Time što je Navuhodonosor doneo hramske predmete u hram svog boga, on je u stvari pokazao istu nameru da zauzme Božje mesto. Od samog početka, Danilo otkriva ključ za razumevanje sna. Ovaj san se prvo tiče carevog „vavilonskog“ mentaliteta. Kasnije, u poglavlju Danilo 3, Navuhodonosorovo ponašanje će potvrditi ovu presudu (biće opisano u nastavku). U stvari, ova osuda predstavlja glavnu nit koja se provlači kroz čitavo proročanstvo o zemaljskim carstvima.

Na početku svog obraćanja, Danilo ističe Navuhodonosorov ponos i uzurpaciju. S jedne strane, Danilo naziva cara njegovom redovnom titulom „car nad carevima“, koja mu je pridavala prirodu božanstva, kao da je on taj koji vlada nad drugim carevima. S druge strane, Danilo jasno

identifikuje „Boga nebeskog“ kao jedinog kome car duguje svoju moć (*Danilo 2,37*). Danilo opisuje cara kao da je on Stvoritelj (barem, u skladu sa Navuhodonosorovim razmišljanjem); istovremeno, Danilo podseća cara da mu je Bog nebeski dao sve što ima (*Danilo 2,38*).

Zatim, Danilo objavljuje da će sledeća svetska carstva biti inferiorna u odnosu na Navuhodonosorovo carstvo, opet aludirajući na to da su i ona ljudska i prolazna kao i on i njegovo carstvo. Značajno je da je propast carstava posledica toga što su imali isti mentalitet koji je opisivao i Vavilon. Vođe carstava će pokušati da ujedine svoja carstva i učvrste svoju vlast, baš kao što su to uradili graditelji vavilonske kule (*1. Mojsijeva 11,4*).

Važno je napomenuti da su glavne karakteristike ovog nastojanja da se pomešaju označene materijalom „grnčarske gline“. Ova glina predstavlja jednu od eshatoloških sila koja je započela svoju vladavinu odmah nakon pada paganskog Rima (*Danilo 2,41*) i trajala do kraja vremena, što se opisuje u rečenici koja uvodi uspon Božjeg carstva: „A u vrijeme tih careva Bog će nebeski podignuti carstvo koje se do vijeka neće rasuti“ (*Danilo 2,44*).

Da je ova eshatološka sila imala istu ambiciju da zauzme Božje mesto kao i Vavilonjani, nagoveštava već materijal grnčarske gline koji je predstavlja, a koji se u Bibliji često povezuje sa simbolom ljudskog roda (*Isaija 29,16; Jeremija 18,2; Rimljanima 9,20.21, itd.*). Dok ostali materijali predstavljaju političke sile, glina predstavlja drugačiju, duhovnu moć, koja tvrdi da je božanska. Zanimljivo je primetiti da se poslednja scena vizije, koja dostiže vrhunac uništenjem svih carstava, završava sa glinom u centru svih materijala, gvožđa, mesinga, srebra i zlata (*Danilo 2,45*). Pozicionirana kao takva, na vrhu svih drugih materijala, „glina“ bi izgleda otelotvorila suštinu svega čemu su ova svetovna carstva težila, uzurpaciju božanskih prerogativa koje ima samo Bog.

Uzurpatorska moć. U poglavlju Danilo 3, Navuhodonosor odmah (ironično) diskredituje presudu iz svog sna, koja je trebalo da ga pouči. On će se i dalje truditi da zauzme mesto Boga nebeskog. San jasno ukazuje na to da će „Bog nebeski *podignuti* carstvo koje se do vijeka neće rasuti“ (*Danilo 2,44*, italik dodat). U suprotnosti sa Božjom voljom, Navuhodonosor nastoji da „postavi“ lik od zlata koji će predstavljati njega, „zlatnu glavu“ (*Danilo 2,38*). Osim što Navuhodonosor nije zadovoljan time da bude samo glava od zlata, kao što je san ukazivao; on sada sebe naziva večnim carem, čije će carstvo trajati zauvek, na šta ukazuje njegovo podizanje statue koja je sada cela od zlata. U suštini, Navuhodonosor je „postavio“ svoj lik da zameni večno Božje carstvo. Obratite pažnju na upotrebu istog glagola „postaviti“. Priča se tu ne zaustavlja sa Navuhodonosorovom uzurpacijom.

Sledeći Navuhodonosorov korak bio je nasilni progon svih onih koji nisu hteli da se poklone njegovom liku. Priča nam dalje govori da tri jevrejska mladića odbijaju da se poklone tom liku; i kao rezultat toga, pretili im se smrću, odnosno da budu bačeni „u peć ognjenu užarenu“ (*Danilo 3,6*). Koriste se sve vrste strategija kako bi se Jevreji ubedili da se poklone. Peć u podnožju zlatnog lika otvoreno predstavlja pretnju smrću. Moć administracije se na svim nivoima koristi kako bi se osigurala kontrola različitih slojeva stanovništva. Moć masovnih medija se koristi da se dopre do ljudi u svim delovima imperije. Čak se i moć muzike i umetnosti koristi da utiče na emocije i kontroliše ih.

Prema izveštaju o njihovom otporu, ova tri mladića se nisu pokolebala u svom uverenju da ostanu verni Bogu. Dva tabora obožavatelja, vavilonska grupa i trojica Jevreja, bili su tako jasno ocrtani i suprotstavljeni. Vavilonski tabor je bučan. Tabor Božiji ćuti: „Nemamo potrebe

da odgovaramo“ (*Danilo 3,16*). Vavilonski tabor je moćan, čine ga „knezovi“, „sudije“ itd. (*Danilo 3,2*). Božji tabor je skroman i ponizan, oni su jednostavno identifikovani kao „ljudi Jevreji“ (*Danilo 3,12*). Vavilonski tabor je brojan, čine ga „svi narodi“ (*Danilo 3,7*). Tabor Božiji su samo „tri čoveka“ (*Danilo 3,23*). Vavilonski tabor je okrenut sadašnjosti: „Zato svi narodi kako čuše... popadaše svi narodi... i pokloniše se“ (*Danilo 3,7*). Božji tabor je okrenut budućnosti: „Bog naš, kojemu mi služimo, može nas izbaviti“ (*Danilo 3,17*). Ljudi iz vavilonskog logora su legalisti i poslušni su iz straha i sopstvenih interesa. Ljudi iz tabora Božijeg služe Bogu po blagodati, čak i ako On odluči da ih ne izbavi (*Danilo 3,18*).

Mali rog i zver. Mentalitet Vavilona, koji je karakterisao silu koju predstavlja glina, ponovo se pojavljuje u malom rogu iz poglavlja *Danilo 7* i *8*. Međutim, ovog puta karakter uzurpacije i progona je življi i otvoreniji. Kao što je glina tvrdila da je božanstvo, mali rog takođe tvrdi da je božanskog porekla, a njegova oholost i uzurpacija su još izraženiji (*Danilo 7,25*), pri čemu je prisutna ista veza između uzurpacije i progona (*Danilo 8,24.25*).

Knjiga Otkrivenja ponavlja isti apokaliptični scenario, ali sa drugačijim simbolizmom. Odmah nakon iste četiri životinje koje smo prvi put videli u poglavlju *Danilo 7*, apokaliptično otkrivenje identifikuje silu koja uzurpira, koja je identifikovana kao zver. Poput malog roga iz *Danila 7* i *8*, ova zver tvrdi da je božanstvo (*Otkrivenje 13,4*) i progoni Božji narod (*Otkrivenje 13,5.7*). Ovaj brzi pregled proročanstava je neophodan da bismo razumeli proročku reč upozorenja i ohrabрили Božji narod (*2. Timotiju 1,7*).

Treći deo: Primena u životu

1. Dok mali rog i zver predstavljaju jasan istorijski entitet, Katoličku crkvu, kako treba da odgovorimo na ovu identifikaciju? Kako treba da se odnosimo prema katolicima? Identifikujte vavilonski mentalitet u istoriji (u Katoličkoj crkvi, ali i u totalitarnim režimima, kao što su nacistički i marksističko-staljinistički režim). Analizirajte potencijalni mehanizam Vavilona u vašoj crkvi i u vašem ličnom karakteru; u vašem odnosu sa drugim ljudima; u kontekstu vaše porodice ili u kontekstu vašeg posla; i u odnosu na način na koji se ponašate prema svojim zaposlenima, supružniku i deci. Kako da pređemo sa vavilonskog mentaliteta na biblijski način razmišljanja?

2. Uporedite vavilonski tabor i tabor trojice Jevreja. Razmotrite svaki aspekt tog poređenja i izvucite pouke koje su primenjive. Kako ovo poređenje utiče na vaš crkveni život? Šta možemo naučiti iz ovih primera a što je povezano sa našim bogoslužjenjem? Kako način na koji sviramo muziku ili način na koji propovedamo igra ulogu u tome kako obožavamo Stvoritelja? Koju lekciju izvlačite iz zapažanja da je Božji tabor uvek manji? Kako ovu istinu primenjujete na upotrebu argumenta većine u prilog teološke istine? Razgovarajte sa članovima vašeg razreda o potrebi da budete orijentisani na budućnost, a ne na sadašnjost. Kako razmišljanje upravljeno na budućnost ili sadašnjost utiče na vaše izbore u etičkim i bračnim odlukama? Perspektiva orijentisana na budućnost obavezuje nas da razmotrimo posledice naših akcija. Razmišljanje orijentisano na sadašnjost, koje se fokusira na neposrednu nagradu, na kraju postaje plitko, sebično, materijalističko, pa čak i opasno za nas i druge. Razgovarajte o tome.

LEKCIJA 13

Ključni tekst: Jona 1,9

Središte proučavanja: Matej 12,38–42; Jona 3,5–10; Otkrivenje 18,4; Danilo 5,1–31.

Prvi deo: Pregled

Pošto Biblija u svojoj suštini govori o Carstvu Božijem, njena centralna poruka je usmerena ka kraju i Nebeskom carstvu. O ovom eshatološkom prosvetljenju svedoče i otkrivaju ga apokaliptička proročanstva Biblije, koja jasno ukazuju na scenario poslednjeg vremena. Ovo otkrivenje se takođe nalazi i na drugim mestima u Svetom pismu, otkriveno kroz specifične događaje suda i spasenja koji će se dogoditi u poslednjim vremenima.

U ovonedeljnoj lekciji odabrana su tri događaja koja imaju zajedničku karakteristiku: svi događaji se dešavaju na kraju istorije biblijskog Izrailja i uključuju neznabošce, „narode“ (*uporediti sa tekstovima 1. Mojsijeva 12,3; 1. Mojsijeva 22,18*). Prvi događaj je dramatičan, sadrži sud i pokajanje celog naroda Ninevije nakon nevoljnog misioniskog pohoda proroka Jone. Drugi događaj je tragičan, on opisuje presudu i nepokajanje cara Valtazara, koji se završavaju gubitkom njegovog carstva. Treći događaj je veličanstven, to je spasenje naroda Božijeg, zahvaljujući doprinosu persijskog cara Kira. Iznenađujuće je da su poslednja vremena prilika za spasenje mnogih naroda, koji konačno stupaju u redove Izrailja; a u isto vreme ovo je i karakteristično za kosmički karakter eshatološkog trenutka, prema Pavlovom predviđanju: „Dokle ne uđe neznabožaca koliko treba. I tako će se spasti sav Izrailj“ (*Rimljanima 11,25.26*).

Drugi deo: Komentar

Presuda upućena Nineviji. Prorok Jona, koji je bio izrailjski misionar za narod Ninevije, priča nam priču o svom uspehu i neuspehu. Bog ga je pozvao da se preseli iz svog mesta u Gatefer (*2. Carevima 14,25*), mali grad u severnom delu starog Izrailja, u vreme Jerovoama II. Ovaj period je opisan u Knjizi o Carevima kao loše vreme za Izrailj, čija je nevernost rasplamsala Božji gnev protiv njih (*2. Carevima 13,3*). Ipak, „ne bješe rekao Gospod da zatire ime Izrailjevo pod nebom“ (*2. Carevima 14,27*). Umesto toga, Bog ih je „izbavio“ od neprijatelja (*2. Carevima 14,27*).

Ironično, Bog je pozvao Jonu da ode u Nineviju kako bi propovedao njenim građanima i podstakao ih da se pokaju u ovom periodu u kojem je Izrailj bio neveran. Jona nam kaže da se ceo grad pokajao. On je bio toliko uznemiren Božjim pozivom na misiju, da je odbio da posluša. Umesto da putuje na sever u Nineviju, kako ga je Bog uputio, Jona je izabrao da otputuje na jug u Jopu, a zatim se ukrcao za Tars.

Jonina knjiga nam, dakle, govori kako je Jona završio u truhu velike ribe, koja ga je izbljuvala na suvo (*Jona 2,10*). On je upamćen kao prorok kojeg je progutala velika riba jer je odbio da ode da upozori grad Nineviju na Božiji sud. Ironično, klinopisni jezik naroda Ninevije sačuvao je sećanje na ovo čudo, a klinopisna predstava imena Ninevije znači „velika riba u gradu“. Kao da sam naziv grada sugerise koliko bi Bog, razočaran sopstvenim narodom, bio spreman da spase nejevrejski narod koji bi odgovorio na Njegovu milost.

Zanimljivo je primetiti da je isti grad, Nineviju, 150 godina kasnije (630. godine p.n.e.) ponovo posetio prorok Naum, koji je tada Ninevljanima preneo poruku o propasti zbog njihove zloće. Ovi slučajevi su savršena ilustracija kako Bog postupa sa svojim i ostalim narodima. U njima jasno vidimo kako Bog pruža blagodat grešnicima ali i kako ih kažnjava za njihove neostavljene grehe.

Presuda Valtazaru. Priča o presudi vavilonskom caru Valtazaru prati priču o presudi Navuhodonosoru i njegovom pokajanju, kao da je biblijski autor nameravao da istakne kontrast između dva vavilonska cara. Dok su obojica ponosni i greše protiv Boga, oni ne primaju istu presudu. Navuhodonosoru je oprošteno, a poglavlje koje izveštava o njegovom iskustvu završava se njegovom pesmom koja slavi Boga koji je u stanju da ponizi ohole (*Danilo 4,37*). S druge strane, Valtazar, koji je znao za iskustvo svog oca (*Danilo 5,22*), odbija da se pokaje. Naprotiv, on namerno ponavlja Navuhodonosorove postupke uzurpacije (*videti lekcije 5 i 12*) i u svom bezakonju ide čak i dalje od svog oca. Dok je Navuhodonosorova namera bila samo da unese hramske posude u hram svog boga, Valtazar pije i opija se iz tih posuda. Navuhodonosor se zadovoljava time što odbacuje ostale metale koji sačinjavaju statuu (*videti poglavlje Danilo 3*) i zadržava samo zlato, koje predstavlja njega. Na kraju, on konačno shvata svoju glupost i svoju hvalu upućuje Bogu nebeskom koji „živi doveka“ (*Danilo 4,34*).

Valtazar, pak, veliča sve bogove predstavljene ovim metalima (*Danilo 5,4*). Valtazar namerno vređa Boga. U tom trenutku njegovog slavljenja idola, ruka se pojavljuje na zidu i ispisuje Božji sud protiv njega.

Čak i odgovarajući rasplet priče o svakom od ovih careva označava kontrast između njih. Navuhodonosor, koji je bio primoran da puzi po zemlji kao životinja, što je bilo rezultat božanske presude nad njegovom ohološću, vraća svoj položaj. Tada mu je vraćeno „veličanstvo“ i sjaj (*Danilo 4,36*). Valtazar, koji je sedeo na prestolu i bio tako siguran u sebe, sada ne može da ustane i ne kontroliše se, kolena mu klecaju i „povika car iza glasa“ (*Danilo 5,7*). Car poziva svoje mudrace u pomoć, jer ne može da razume natpis koji je tajanstvena ruka ispisala na zidu. Čak ni njegovi mudraci nisu u stanju da ga protumače.

Tada dolazi carica, Navuhodonosorova žena, i govori o Danilovim sposobnostima, podsećajući tako Valtazara na Navuhodonosorovo duhovno iskustvo. Danilo, predstavnik Boga koga je car uvredio, jedini će moći da pročita i protumači natpis o sudu koji predviđa kraj Valtazarovog carstva (*Danilo 5,26–29*). Tri reči napisane na zidu obuhvataju presudu protiv Valtazara i tako prenose ideju o tome šta će presuda predstavljati: „brojio“ znači odgovornost; „izmeren“ označava procenu; a „razdeljeno“ znači odbacivanje.

Proročanstvo o Kiru. Persijski car Kir zauzima jedinstveno mesto u Svetom pismu. Kir je jedina osoba koja nije Jevrejin a koja dobija titulu „Mesija“, ili pomazanik (*Isaija 45,1*). Biblija ide toliko daleko da Kira povezuje sa mesijanskim Spasiteljem, samim Hristom. Osim spasenja Izrailja od izgnanstva u Vavilonu od strane mesije Kira, prorok Danilo vidi i univerzalnog Mesiju koji će izbaviti ljude iz ruke zla. Štaviše, prorok ne predviđa samo određeno događanje.

Praveći paralelu, 70 godina Kira sa 70 nedelja vavilonskog ropstva, Danilo upozorava čitaoca na činjenicu da ove nedelje treba tumačiti proročki. Prvih 70 godina se odnosi na doslovne godine koje su dovele do dolaska mesije Kira (*Isaija 45,1*), koji je vratio istorijski Izrailj u drevnu Palestinu. Zaista, mesija Kir odražava istorijski karakter Mesije Isusa Hrista i Njegov čin spasenja. Drugih 70 nedelja (godina) su proročke nedelje koje vode do dolaska univerzalnog

Mesije, koji će spasiti svet od greha i tako, kroz pomirenje, obezbediti oprostjenje za greh. Ova paralela između dvojice mesija, Kira i Isusa, se takođe nalazi u Isaijinoj knjizi, gde su mesija Kir, u poglavlju Isaija 45, i sluga koji pati u poglavlju Isaija 53, značajno povezani na lingvističkom i tematskom nivou.

Mesija Kir je odigrao odlučujuću ulogu u padu Vavilona, najvećeg neprijatelja Izrailja. Takođe je vratio Izrailj u njihovu zemlju (*Jezdra 1,1–3*) i čak je pomogao Jevrejima u obnovi jerusalimskog hrama pod Isusom sinom Josedekovim, prvosveštenikom (*Jezdra 3,2.3*). Značajno je da knjiga Otkrivenja poredi Kirovo dostignuće sa Hristovim drugim dolaskom. Događaj presušivanja Eufrata koji je omogućio caru istoka Kiru da uđe i prouzrokuje pad grada Vavilona služi kao okvir za opisivanje Hristovog dolaska u vreme kraja (*Otkrivenje 16,12*). Kir je pripremio teren za budući Hristov dolazak i spasenje čovečanstva. Uloga koju je Kir odigrao u prvom Hristovom dolasku može nagovestiti scenario koji bi se mogao odigrati na kraju vremena u vezi sa drugim Hristovim dolaskom. Dakle, možemo pretpostaviti da će poslednji događaji spasenja uključivati pojedince izvan redovnog crkvenog obrasca.

Treći deo: Primena u životu

1. Na koji način Jonin primer predstavlja upozorenje na verske predrasude? Razgovarajte o tome.
2. Dok crkva možda neće uspeti u doslednom prikazivanju pravednosti, kako ljudi iz sveta, nasuprot tome, mogu uspeti? Kao što je Isus ukazao religioznim ljudima svog vremena: „Zaista vam kažem da će carinici i kurve prije vas ući u carstvo Božije“ (*Matej 21,31*). Šta je ovim rečima Isus hteo da poruči?
3. To što je pravda takođe uključena u presudu je garancija Božje ozbiljnosti u Njegovom činu spasenja, koji ima za cilj potpuno iskorenjivanje zla i smrti. Na koji način je „tenzija“ između pravde i milosti takođe poruka utehe i nade?
4. Zašto možemo biti spaseni samo na osnovu Božje milosti, a ne na osnovu naših zasluga?
5. Postoje dve važne istine koje moramo razumeti o Božijem sudu u poslednjim vremenima. Prvo, svi će biti upoznati sa istinom i upozoreni; drugo, doći će vreme kada će biti prekasno za pokajanje. Primenite značaj tri reči natpisa koji se pojavio na Valtazarovom zidu na crkvu u poslednjim vremenima: „brojiti“ znači da smo odgovorni za sve što radimo i što ne radimo; „izmeriti“ znači da će dobro i zlo biti razdvojeni (samo Bog ima tu moć rasuđivanja); „razdeliti“ znači da je spasenje dato drugima.
6. Pročitajte sledeće ohrabrenje Elen Vajt: „Nije daleko vreme kada će Božji narod biti pozvan da svedoči pred vladarima zemlje... Nema vremena za sujetu, za sitnice, za bavljenje nevažnim stvarima“ – *The Advent Review and Sabbath Herald*, 26. april 1892. godine. Kako vas ovaj citat podstiče da delite Božju poruku i upozorenja data za poslednje vreme sa ljudima na pozicijama vlasti i moći?